

**”Et välillä tuntee olevansa ihan penikka ja välillä jotain
muuta” - muotoutuva aikuisuus nuorten aikuisten
elämänpoluilla.**

Minna Laitinen

Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma

Syyslukukausi 2016

Opettajankoulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Laitinen Minna, 2016. Muotoutuvan aikuisuuden teorian näkyvyys nuorten aikuisten elämässä. Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 78 sivua.

Pro Gradu - tutkielmassani keskeisenä teoreettisena viitekehyksenä toimii Jeffrey Jensen Arnettin kehittämä muotoutuvan aikuisuuden teoria. Tämä teoria ilmentää nuoruuden ja aikuisuuden väliin jäävää ikävaihetta, jolloin yksilö ei vielä koe olevansa täysin aikuinen, eikä enää kuitenkaan identifioi itseään nuoreksi. Yksilö elää välitilassa, jossa sekä aikuisuuden että nuoruuden roolit ja odotukset vaihtelevat riippuen elämän osa-alueesta.

Tämän teorian innoittamana vertasin tutkimuksessani yksilöllisiä nuorten aikuisten kokemuksia suhteessa muotoutuvan aikuisuuden teoriaan. Etsin vastauksia tutkimuskysymyksiini ”kuinka muotoutuva aikuisuus näyttäytyy nuorten aikuisten elämänpoluilla”, sekä ”saavatko muotoutuvan aikuisuuden teoriaa kritisoivat näkökulmat tukea nuorten aikuisten elämänpolkuja tarkasteltaessa”?

Kehitysvaiheen nähdään ajoittuvan 18 - 29 ikävuoteen, joten kutsuin tutkimukseeni viisi tutkittavaa tämän ikäjakauman puitteissa. Aineistonkeruu toteutui puolistrukturoidulla teemahaastattelulla, jossa osa haastattelua toteutettiin visuaalisen elämänpolun koostamisen keinoin. Aineistoni analysoinnin taustalla toimivat muotoutuvan aikuisuuden keskeiset tunnuspiirteet Arnettin (2015, 9) teorian mukaan, jotka ovat 1) *oman identiteetin tutkinta ja kokeilut*, 2) *epävakaisuus elämän eri osa-alueilla*, 3) *keskittyminen itsen itsenäisen elämän kynnyksellä*, 4) *tunne välitilassa elämisestä* ja 5) *mahdollisuuksien näkeminen sekä optimismi*.

Teemoittelun myötä jokainen tunnuspiirre ilmeni aineistosta. Antoisimmat teemat aineiston mukaan olivat aikuisuuden identiteetin etsintä ja muokkaaminen sekä tunne välitilassa elämisestä. Haastateltavien vastauksissa korostui myös omana teemanaan sosiaalisten tukiverkoston merkitys muotoutuvassa aikuisuudessa. Vaikka tutkimustulokset olivat Arnettin (2015) teorian kanssa monessa suhteessa yhdenmukaisia, myös kriittiset näkemykset saivat tukea: nuoren aikuisen elämään koettiin kuuluvaksi myös muun muassa haasteita ja ahdistusta, jotka Arnettin (2015) teoriassa jäävät vähemmälle huomiolle.

Tutkimuksen merkityksellisyys juontaa siitä, että se tarjoaa julkiseen keskusteluun yksilön näkökulmaa nuoren aikuisen subjektiivisesta kokemuksesta muotoutuvan aikuisuuden elämänvaiheessa. Ohjausalan kannalta tutkimukseni tulokset voivat antaa suuntaviivoja siitä, millaisten teemojen kanssa ohjausalan ammattilaiset työskentelevät ohjatessaan nuoria aikuisia tässä ainutlaatuisessa elämänvaiheessa.

Hakusanat: muotoutuva aikuisuus, nuori aikuisuus, teemahaastattelu

Sisältö

1	JOHDANTO	5
2	MUOTOUTUVA AIKUISUUS	7
2.1	Muotoutuvan aikuisuuden paikan hahmottamista	7
2.2	Muotoutuvan aikuisuuden määrittelyä.....	9
2.2.1	Muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteet	12
2.2.2	Hyvä vai paha muotoutuva aikuisuus - näkökulmia Arnettin teoriaan.....	15
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA MUOTOUTUVA AIKUISUUS TUTKIMUKSESSANI	20
3.1	Muotoutuvan aikuisuuden rooli tutkimuksessani	20
3.2	Tutkimuskysymykset	21
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	23
4.1	Narratiivisuus tutkimusotteena.....	23
4.2	Teemahaastattelu haastattelumenetelmä	24
4.3	Haastateltavat, haastattelutilanne ja haastattelun sisältö	25
4.4	Aineiston analysointi.....	27
4.5	Luotettavuus.....	32
4.6	Eettiset ratkaisut.....	34
5	TUTKIMUSTULOKSET	37
5.1	Identiteetin etsintä ja välitilan kokemukset	38
5.2	Tärkeät tukiverkostot	39
5.3	Oman itsen tarkastelun ja mahdollisuuksien aikakausi.....	39
5.4	Epävakaisuus nuoren aikuisen elämässä	40
6	TULOSTEN TARKASTELU	42

6.1	Oman identiteetin tutkinta ja kokeilut.....	42
6.2	Epävakaisuus elämän eri osa-alueilla	46
6.3	Keskittyminen itseen itsenäisen elämän kynnyksellä	50
6.4	Tunne välitilassa elämisestä	53
6.5	Mahdollisuuksien näkeminen ja optimismi.....	57
6.6	Sosiaalisten tukiverkoston merkitys muotoutuvassa aikuisuudessa .	59
7	POHDINTA.....	63
	LÄHTEET	69
	LIITTEET.....	74

1 JOHDANTO

Nuorison koulutukseen ja työllistymiseen panostetaan Suomen kaltaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa, silloinkin kun yhteiskunnallinen tilanne on taloudellisesti vaikea. Nykynuoren matka aikuisuuteen on toisinaan tukitoimista huolimatta pitkä ja kivinen. Aikuisuuden kynnyksellä elävä nuori joutuu nyky-yhteiskunnassa tekemään paljon töitä lunastaakseen vakaan paikkansa maailmasta. Usean nuoren arkeen sisältyy opiskelun ohella pätkätöitä, samalla kun otetaan ensimmäisiä askeleita itsenäisessä elämässä, ja mahdollisesti luodaan aikuisuuden turvaverkkoa ja omaa perhettä. Oman identiteetin löytämien ja vakauttamisen, uran luonti ja perheenperustaminen kulkevat käsikkäin luoden paineita nuoren aikuisen elämään. Toisaalta on myös nuoria, joiden matka kohti aikuisuutta sujuukin mutkattomasti ja kivuttomasti.

Oli nuoren polku aikuisuuteen mutkikas tai ei, eittämättä aikamme mielenkiintoinen seikka on, että nuoruuden etsikköaika on 2000 - luvulla muuttanut muotoaan aikaisempiin vuosikymmeniin verrattuna (Siltala 2013, 177). Aikuistumisen vaihe on Jokisen (2013, 251) mukaan irtaantunut ikämääritteistä: nuoruuden ja aikuisuuden välinen siirtymä on paljon epämääräisempää ja yksilöllisempää mitä aiemmin. Toisaalta pidentyneen nuoruuden voidaan nähdä sisältävän sekä nuoruuden että aikuisuuden parhaat puolet - nuori aikuinen on paitsi vapaa aikuisuuden sitoumuksista, mutta samalla omaa aikuisuuden itsenäisen päätöksenteon oikeuden. Toisaalta pidentynyt nuoruus voidaan nähdä elämäntilanteena, jota leimaa epävarmuus monessa suhteessa. (Aapola & Ketokivi 2013, 23). Nykyajan nuori voi siis "pelata aikaa" ennen aikuisuuden tuomia vastuita, mutta kysymys kuuluu, onko välitilassa eläminen uhka vai mahdollisuus? Onko elämäntilanne mahdollisuus esimerkiksi oman identiteetin etsinnälle, vai kieliikö ilmiö vastuunpakoilusta, jonka myötä nuori ajautuukin ajalehtimaan elämässään vailla mielekkyyttä ja päämäärää? Uhkakuvien edessä hyvinvointivaltiomme tulisi luotsata nuoria kohti kirkkaampaa

tulevaisuutta, kohti koulutusta ja työtä, sekä ylipäättään auttaa nuoria aikuisia omaksumaan taitoja rakentaa oma elämä hyvällä ja mielekkäällä tavalla.

Tutkimukseni inspiraation lähteenä toimii juuri nämä pohdinnat. Minua kiinnostaa tämän päivän nuoruuden haasteet ja mahdollisuudet, sekä ennen kaikkea nuoren aikuisuuden määritelmä nyky-yhteiskunnassamme. Kohderyhmänä nuoret aikuiset ovat myös ohjausalan tulevana asiantuntijana minulle merkityksellinen tutkimuskohde – mielestäni on olennaista ymmärtää tätä ainutlaatuista elämänvaihetta, johon kuuluu monia merkityksellisiä päätöksiä ja valintoja, jotka parhaimmillaan ohjaavat yksilön elämänpolkua jatkossa. Tämän tiimoilta olen valinnut tutkimukseni taustalle yhdysvaltalaisen Arnettin (2000) kehittämän käsitteen muotoutuvasta aikuisuudesta (*emerging adulthood*). Tämä teoria rajaa tutkimukseni koskemaan nimenomaan 18 – 29 – vuotiaita nuoria aikuisia ja heidän elämänsä elämää.

2 MUOTOUTUVA AIKUISUUS

Tulen käyttämään muotoutuvan aikuisuuden (*emerging adulthood*, Arnett 2000) teoriaa tutkimukseni viitekehyksenä. Suomenkielisessä tutkimuksessa tästä nuoruuden ja aikuisuuden välisestä kehitysvaiheesta voidaan joko käyttää jo edellä mainittua nimitystä muotoutuva aikuisuus, mutta samasta ilmiöstä on käytetty myös muun muassa nimitystä nuori aikuisuus sekä orastava aikuisuus (Peura- Kapanen, 2013, 1; Siltala 2013, 413). Johdonmukaisuuden vuoksi tulen käyttämään tutkimuksessani termiä muotoutuva aikuisuus, koska ilmiöstä Suomen kontekstissa tehty tieteellinen tutkimus käyttää ilmiöstä tätä suomenkielistä termiä (Salmela - Aro 2008, 375).

2.1 Muotoutuvan aikuisuuden paikan hahmottamista

Muotoutuvan aikuisuuden asema nuoruuden ja aikuisuuden väliin jäävänä kehitysvaiheena on perusteltavissa erityisesti yhteiskunnallisesta kontekstista käsin. Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että nuorten asema ja roolit länsimaisessa yhteiskunnassa ovat viimeisen vuosisadan aikana muuttuneet (Fussell & Furstenberg 2005). Muotoutuva aikuisuus on tunnistettavissa omaksi ilmiökseen hyvinvointivaltioissa – ilmiö esiintyy kulttuureissa, joissa nuorille sallitaan pitkittynyt itsenäisen etsinnän vaihe. (Arnett 2000, 469). Tutkimukset osoittavat, että muotoutuvan aikuisuuden ilmiö heijastelee toisaalta vahvasti individualistista elämäntyyliä, jossa itsenäisyys ja riippumattomuus ovat leimaavia arvoja.

Toisaalta taas raamit yksilökeskeisyydelle luo nimenomaan sosiaaliset rakenteet – huoli toisista suitsii ja hillitsee yksilön individualismia. (Arnett 2001, Côté & Bynner 2008). Myös Fussell ja Furstenberg (2005, 32) osoittavat tutkimuksessaan, että nuoren elämänsuunta on paitsi vahvasti kulttuurillisesti kirjoitettu, myös taloudelliset ja sosiaaliset resurssit luovat reunaehdoja yksilön elämälle.

Kehityopsykologian ja perhetutkimuksen kentällä muotoutuvan aikuisuuden kehitysteoria on omaksuttu laajasti, sillä teoria korostaa tämän elämänvaiheen ainutlaatuisia piirteitä suhteessa muihin elämänvaiheisiin (Buhl 2007, 439). Toisaalta Arnettin teoria on saanut osakseen myös kritiikkiä kehityopsykologian piirissä muun muassa siitä, ettei teoria ota sosiaalista kontekstia tarpeeksi huomioon yksilön elämää kuvailtaessa (Côté & Bynner 2008).

Muotoutuvan aikuisuuden paikkaa kehityopsykologian kentällä on pyritty raivaamaan erottamalla se teoreettisella tasolla nuoruuden ja aikuisuuden käsitteistä. Aikuisuuden kehityopsykologisessa tutkimuksessa aikaisemmat vaiheittain kuvaavat teoriat ovat saaneet rinnalleen dynaamisempia lähestymistapoja. Aikuisuuden tunnuspiirteiksi nousevat tietyt kehitystehtävät, joiden suorittaminen on muihin kehitysvaiheisiin nähden hyvin yksilökohtaista ja joustavaa. Nämä kehitystehtävät ovat ammatillisen koulutuksen sekä ammattitaidon hankkiminen ja ylläpito, työuran rakentaminen ja siihen sopeutuminen, perheen perustaminen, yhteiskunnallisten asioiden suhteen aktivoituminen sekä taloudellisen itsenäisyyden saavuttaminen. (Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Nurmi, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 166 - 167.) Nuoruuden tutkimus on ollut aikuisuuden tutkimusta huomattavasti runsaampaa kehityopsykologiassa. Kehityksen osalta nuoruutta voidaan tarkastella ainakin neljän eri kokonaisuuden puitteissa: fysiologisten muutosten ja kypsymisen, ajattelutaitojen kehityksen, sosiaalisen kentän laajentumisen sekä sosiaalis- kulttuurisen ympäristön muutosten näkökulmasta (Ahonen ym. 2006, 126). Nuoruus on toisaalta täynnä mahdollisuuksia, mutta se on myös haavoittuvuuden, myllerryksen, kriisien ja identiteetin rakentamisen aikaa, ja se on myös vahvasti aikaan sidottu ajanjakso (Ahonen ym. 2006, 124 - 125; Siltala 2013, 450).

Muotoutuvan aikuisuuden teoriassa on havaittavissa piirteitä sekä nuoruuden että aikuisuuden kehityopsykologisista tunnuspiirteistä. Ikävaiheeseen kuuluu toisaalta tärkeänä osana oman identiteetin etsintä ja keskeneräisyys, mutta myös pyrkimys siirtyä aikuisuuden kehitystehtävien pariin (Arnett 2000). Ikävaiheen erityislaatuisuus on kuitenkin jo tunnustettu tutkimuksen piirissä jo Arnettin (2000) teoriaa aiemminkin. Esimerkiksi Ahonen kollegoi-

neen (2006, 161) toteavat, että muun muassa Keniston esitti jo 30 vuotta sitten ajatuksen tämän kehitysvaiheen erillisyydestä – tätä kehitysvaihetta hän kutsui nuoruusajaksi (youth) ja sijoitti ikävaiheen noin 19 -vuotiaasta 25 -vuotiaaksi. Arnett (2000) kirjoittaa myös Eriksonin [1968] erottaneen kehitysteoriassaan ilman sen kummempaa nimeämistä periodin, josta löytyy sekä nuoruuden piirteitä että nuoren aikuisuuden piirteitä, mutta joka ei ole tarkkaan kumpaakaan. Se on aikakausi, jossa aikuisuuden sitoutumiset ja vastuut ovat viivästyneet, kun samaan aikaan nuoruuden kokeilullisuus jatkuu ja syventyy – kuten myös muotoutuvan aikuisuuden teoriakin korostaa.

Erityisesti sosiologian piirissä on ollut laajasti käytössä käsitys siirtymävaiheesta nuoruudesta aikuisuuteen (the transition to adulthood) (Astone & Hogan 1986). Muotoutuva aikuisuus on Arnettin (2007) mukaan erotettava nimenomaan omaksi kehitysvaiheekseen muihin ihmisen siirtymävaiheisiin vertaamisen nojalla. Empiirinen tutkimus osoittaa, että noin seitsemän vuoden kestollaan muotoutuva aikuisuus kestää huomattavasti pidempään verrattuna lapsuuden kehitysvaiheisiin, kuten vauvaikään tai varhais- sekä keskilapsuuteen, kun taas verrattuna nuoruuteen muotoutuva aikuisuus on kestoltaan suurin piirtein samanmittainen. Tämän nojalla on perusteltua mieltää muotoutuva aikuisuus omaksi kehitysvaiheekseen. (Arnett 2007, 69 – 70.)

2.2 Muotoutuvan aikuisuuden määrittelyä

Muotoutuva aikuisuus on erityisesti amerikkalaisen kehityspsykologian tohtorin, Jeffrey Arnettin tieteellisen ja tutkimuksellisen mielenkiinnon ydin. Hän on tutkinut ja kehittänyt tätä nuoruuden ja aikuisuuden väliin asettuvaa kehitysteoriaa jo yli vuosikymmenen ajan (Arnett 2004, 2015). Aikaisemmissa muotoutuvaa aikuisuutta koskevissa tutkimuksissaan Arnett (2000, 476, 477) toteaa, että käsite on vielä ihmisen kehityksen tutkimuksen saralla varsin uusi tulokas, ja aihealueelta löytyy vielä paljon kartoitettavaa. Vielä vuosituhantemme alussa puute ikävaiheen kehityspsykologisesta tutkimuksesta oli huomattavaa. Syiksi tähän tutkimukselliseen aukkoon Arnett (emt.) mainitsee muun muassa nuor-

ten aikuisten vaikean tavoiteltavuuden. Esimerkiksi Etenkin 25 – 30 vuotiaiden ikähaarukassa olevat eivät välttämättä kuulu mihinkään koulutuksellisiin instituutioihin, joiden kautta heidät voisi tavoittaa. Toisaalta tutkimuksellisen kadon syyksi voidaan nähdä myös yksinkertaisesti ikäkauteen selkeästi istuvien kehitysteorioiden puute. Viimeisen vuosikymmenen aikana muotoutuvan aikuisuuden teoriaa on kuitenkin tutkittu yhä etenevässä määrin, ja nuoret aikuiset ovat nousseet tieteellisen tutkimuksen mielenkiinnon kohteiksi (Arnett 2000, Nelson 2005).

Muotoutuva aikuisuus on siis uudehko kehityspsykologinen vaihe, jolla tarkoitetaan ikävaihetta myöhäisteini-ikästä aina 20. ikävuoden paremmalle puolelle. Tarkalleen muotoutuvan aikuisuuden käsite sijoittuu 18 – 25 – vuotiaiden elämänkenttään. (Arnett 2000, 469.) Tuoreimman tutkimuksen mukaan etenkin määritelmän yläikärajaa voidaan kuitenkin pitää hyvinkin liukuvana. Mitään taikaiskusta tapahtuvaa aikuistumista ei nimenomaan 25- vuotiaana tapahdu, vaan tämä ikävaihe nähdään lähinnä yleisesti hyväksyttynä ajanjaksona, johon mennessä suurin osa nuorista vakiintuu elämässään ja niin sanottu saavuttaa aikuisuuden. Monella nuorella nykypäivänä kuitenkin siirtymä pitkittyy osittain lähemmäksi 30-ikävuotta, joten muotoutuvan aikuisuuden kehitysvaihe voidaan perustellusti sijoittaa myös 18 – 29 – vuotiaisiin. (Arnett 2015, 7.)

Muotoutuvan aikuisuuden tärkein tunnuspiirre on ikäkauteen kuuluva etsimisen ja kokeilemisen vaihe: nuori aikuinen voi kokea tällöin vapauden tutkia ja kartoittaa elämän tarjoamia erilaisia polkuja ja mahdollisuuksia rakkauselämän, uran luomisen sekä henkilökohtaisen maailmankuvansa suhteen. (Arnett 2000, 2015: Nelson 2005, 246). Tässä ikävaiheessa yksilö irrottautuu lapsuuteen ja nuoruuteen kuuluvista riippuvuussuhteista, ja saavuttaa vähitellen suhteellista itsenäisyyttä elämäänsä. Toisaalta muotoutuvaan aikuisuuteen ei voida vielä liittää aikuisuuteen kuuluvia sosiaalisia ja normatiivisia rooliodotuksia – myös tämä tekee muotoutuvan aikuisuuden ajanjaksosta aivan ainutkertaisen ikävaiheen yksilön elämän kannalta, sillä silloin kokemukselli-

nen liikkuma-ala on suurempaa kuin missään muussa elämänvaiheessa (Arnett 2000, 249).

Arnettin (2000) mukaan muotoutuva aikuisuus nousee omaksi tunnistettavaksi kehitysvaiheeseen kolmen eri näkökulman kautta: kehitysvaihetta voidaan tarkastella niin väestötieteellisestä, yksilön subjektiivisesta kuin myös identiteetin etsinnän näkökohdasta. Väestötieteellisen tulokulman mukaisesti teoria on perusteltavissa etenkin yhteiskunnallisten muutosten kautta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa avioliiton solmimisen ja perheen perustamisen ajankohta on verrattain myöhentynyt, kun taas koulutuspolku on verrattain pidentynyt. Suomessa tilastot osoittavat saman suunnan (Suomen virallinen tilasto 2014; Kouvo, Stenström, Virolainen & Vuorinen-Lampila 2011, 9). Kaiken kaikkiaan tilastollisesti muotoutuva aikuisuus on muihin kehitysvaiheisiin nähden hyvin vaihtelevaa, ennalta-arvaamatonta ja ennustamatonta – tämä seikka kielii yksilöllisyyden ja omien valinnanvapauden merkitystä muotoutuvassa aikuisuudessa. (Arnett 2000, 470 – 471.)

Subjektiivisella tasolla muotoutuva aikuisuus on Arnettin (2000, 471 – 473) tutkimuksen mukaan löydettävissä yksilöllisenä kokemuksena. Nuoret aikuiset eivät miellä itseään enää nuoriksi, mutta eivät koe olevansa vielä aikuisiakaan. Arnett (2000) toteaa, että nuori aikuinen voi samaistua aikuisuuden identiteettiin, kun perinteiset aikuisuuden etapit, kuten koulutuksesta valmistuminen, työhön vakiintuminen sekä vakituinen parisuhde on saavutettu. Tutkimukset kuitenkin tukevat subjektiivista kokemusta siitä, että aikuisuuden identiteetti alkaa muodostua erityisesti individualististen laadullisten piirteiden myötä. Tällä tarkoitetaan sitä, kun yksilön elämään sisältyy itsenäistä päätöksentekoa ja sopeutumista, taloudellista itsenäisyyttä ja vastuunkantoa omasta itsestä sekä omasta onnellisuudesta. (Arnett 2000; Ahonen ym. 2006.)

Muotoutuva aikuisuus tarjoaa ajan oman identiteetin uudelleenrakentamiseen niin ihmissuhteiden, uravalintojen kuin elämäkatsomuksen näkökulmasta (Arnett 2000, 473). Nelson (2005, 246) painottaa, että juuri identiteetin etsintäprosessi on muotoutuvan aikuisuuden tärkein tehtävä. Myös Arnett (2015) nostaa identiteetin etsinnän muotoutuvan aikuisuuden kulmakiveksi.

Identiteetin etsintäprosessin tarkoituksena on oman olemuksen ja paikan määrittäminen maailmassa, mutta myös stabiiliuden löytyminen elämään.

Identiteetin etsintään kuuluu osalla nuorista aikuisista myös riskikäyttäytymistä, jolla viitataan esimerkiksi päihteiden ja huumeaineiden käyttöön, suojaamattomaan seksiin sekä holtittomuuteen liikenteessä (Chou, Dawson, Grant, Pickering, Saha & Stinson 2005; Ravert 2009). Tämä elämishakuisuus riskien etsinnän muodossa viittaisi kipuiluun oman identiteetin etsinnässä. (Arnett 2000, 475.) Riskikäyttäytymisen lisäksi muotoutuva aikuisuus pitää kehitysvaiheena sisällään myös lisääntyneen riskin erilaisten riippuvuuksien syntyn (Arnett & Sussman 2014). Tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että kaiken kaikkiaan identiteetin etsinnän suhteen muotoutuva aikuisuus on ensisijaisesti myönteisten taipumusten, arvojen ja uskomusten etsinnän aikaa (Barry, Carroll, Madsen, Nelson & Padilla-Walker 2008, 462).

2.2.1 Muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteet

Arnett (2000, 2006, 2015) on keskittynyt kartoittamaan muotoutuvan aikuisuuden esiintymistä ja tunnuspiirteitä etenkin Yhdysvalloissa, jonne sijoittuvan tutkimuksen perusteella hän listaa muotoutuvan aikuisuuden keskeisimmiksi tunnuspiirteiksi seuraavat viisi pääpiirrettä (ks. kuvio 1).

KUVIO 1. Keskeiset muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteet Yhdysvalloissa Arnettin (2015, 9) tutkimusten mukaan.

Identiteetin rakennusprosessi on perinteisesti ajateltu kuuluvan ennen kaikkea nuoruuden kehitystehtäväksi: muun muassa Ahonen kollegoineen (2006, 143) käsittelee teoksessaan Eriksonin klassista teoriaa, jossa nuoren identiteetti rakentuu roolikokeilujen ja etsinnän kautta. Muotoutuvan aikuisuuden identiteetin etsintään kuuluu kuitenkin uravalinta-, rakkaussuhde-, ja elämäntilanteiden syventyminen, fokuoituminen ja etsinnän luonteen vakavoituminen suhteessa nuoruuteen (Arnett 2000, 473). Muotoutuva aikuisuus suo vapaammat kädet mahdollisuuksien kartoittamiseen ja itsestä selvyteen pääsemiseen (Furstenberg, Rumbaut & Settersten 2005). Kuitenkin nuoruudelle ominainen huolettomuus on edelleen läsnä myös nuorten aikuisten identiteetin etsinnän taipaleella. Ainutlaatuisesta elämäntilanteesta halutaan ottaa kaikki irti, ja kehitysvaiheen kokeilut koetaankin mielekkäänä hauskanpitoa ja kokemusten kartuttamisena ennen aloilleen asettumista (Arnett 2015, 10). Muotoutuvan aikuisuuden identiteetin muokkausprosessin asenteena on ”nyt tai ei koskaan” (Ravert 2009).

Toisena tunnuspiirteenä nuorten aikuisten elämäntilanteeseen kuuluu *epävakauden kokeminen* varsinkin ihmissuhteiden sekä urakehityksen osalta. Monella on tässä elämäntilanteessa kuitenkin lähtötilanteessa jonkinlainen

suunnitelma, ajatus siitä, kuinka matkan nuoruudesta aikuisuuteen pitäisi edetä. Kuitenkin lähes jokaisen kohdalla luonnollisesti monenlaisten kokeilujen seurauksena matkaan sisältyy paljon muutoksia ja näin ollen epävarmuuden sietoa. (Arnett 2015, 10.) Suurimmalle osalle nuorista muotoutuva aikuisuus näyttäytyy aikana, joka on ennalta-arvaamatonta lopputulemaltaan ja kehityskulultaan kontrolloimatonta (Côté & Bynner 2008).

Ajatusten keskittäminen itseen ja oman elämän pohdiskeluun kuuluu niin ikään muotoutuvaan aikuisuuteen. Tässä ikävaiheessa ollaan erityislaatuisessa elämän taitekohdassa: nuoruuden ja lapsuuden vanhemmilta ja koulusta käsin tulleet rooli-dotukset ja siirretyt vastuut vähitellen väistyvät itsenäisen elämän tieltä, ja tilalle tulee mahdollisuus tehdä omat valinnat omaa elämää koskien. (Arnett 2015, 13 - 14). Ikävaiheen nuorten aikuisten keskittymistä ”omaan napaan tuijottamiseen” ei suinkaan voi siis tuomita yksioikoisesti itsekkyudeksi. Muotoutuva aikuisuus on luontaista aikaa oman elämän ja ajatusmaailman tutkiskeluun, arjen- ja elämänhallinnan taitojen opetteluun sekä aikuisuuden puitteiden rakentamiseen (Arnett 2015, 14).

Myös nuorten aikuisten *subjektiivinen tunne välitilassa elämisestä* on tälle kehitysvaiheelle erittäin tunnusomainen piirre. Ikävaiheessa olevat kokevat tutkimusten mukaan selkeästi, etteivät enää elä murrosikää, mutta eivät myöskään koe täyttävänsä vielä aikuisuuden kriteerejä (ks. s. 8). Välitilassa elämisen aika on hyvinkin joustavaa ja liukuvaa. Aikuisuuden saavuttamisen kokeminen on hyvin yksilön mukaan vaihtelevaa, mutta myös yksilön sisäisessä kokemusmaailmassa voi tapahtua paljonkin ”soutamista ja huopaamista” asian suhteen kehitysvaiheen aikana. Pääsääntöisesti välitilan aikana nuoret aikuiset prosessoivat elämässään ns. Kolmea Isoa aikuisuuden kriteeriä - oman vastuullisuuden tunnustamista, itsenäistä päätöksentekoa sekä taloudellisen itsenäisyyden tavoittelua. (Arnett 2015, 15.) Vaikka Arnettin (2015) tutkimusteorian mukaisten aikuisuuden kriteerien suhteen on keskittynyt pääsääntöisesti Yhdysvaltoihin, on kriteerien havaittu esiintyvän muissakin yhteiskunnissa ympäri maailman (mm. Buhl & Lanz 2007; Juvonen 2014).

Viimeisenä muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteenä Arnett (2015) esittää *mahdollisuuksien näkemisen ja optimistisen asenteen* kehitysvaiheessa. Suurimalla osalla tulevaisuudennäkymät näyttäytyvät suurilla odotuksilla varustettuna – tällöin kun käsitykset eivät ole vielä läpäisseet realistisen elämän tulikoetta. Ikävaihe on mahdollisuuksien aikaa toisaalta siksi, että tässä kohtaa yksilön elämänpolusta valtaosa vaihtoehtoista on täysin avoimia, eikä mitään ole päätetty lopullisesti. Toisaalta muotoutuva aikuisuus voidaan nähdä mahdollisuuksien aikana siksi, koska ikäkausi mahdollistaa dramaattisetkin elämänsuunnan muutokset yksilön niin halutessaan. Usein nämä elämänmuutokset liittyvät etenkin vaikeista perheolosuhteista tulleilla lapsuuden perheen elinolosuhteista irti repäisyyn. Myös hyväksi määritellyistä olosuhteista lähtöisin olevat nuoret aikuiset kokevat ajan yhtä kaikki vaiheeksi, jossa on vihdoin mahdollista päättää elämänsuunta omien valintojen mukaisesti. (Arnett 2015, 16 – 17.)

2.2.2 Hyvä vai paha muotoutuva aikuisuus - näkökulmia Arnettin teoriaan

Muotoutuvan aikuisuuden ajanjakson merkityksellisyyttä yksilön elämässä ei käy kiistämisen – se taas, koetaanko ikävaihe myönteisenä vai kielteisenä elämäkokemuksena, saati voidaanko ikävaihe ylipäätään mieltää omana kehitysvaiheenaan jakaa mielipiteitä alan tutkijoiden kesken. Arnett (2000, 2007, 2015) korostaa teorian osalta kehitysvaihetta nimenomaan mahdollisuuksien aikakautena, joka pääpiirteittäin nähdään haasteista ja ristiriidoista huolimatta optimistisessä valossa, elämän parhaana aikana. Myös Barry ym. (2008) tuovat tutkimuksessaan vahvasti esille juuri muotoutuvan aikuisuuden myönteistä aspektia koettuna ikävaiheen nuorilla aikuisilla: heidän mukaansa kehitysvaihe on etenkin prososiaalisen, eli sosiaalisesti taitavan ja altruistisen käyttäytymisen aikaa.

Kaikki eivät kuitenkaan allekirjoita ikävaiheen hohdokkuutta. Côté ja Bynner (2008, 258 - 259) tuovat muun muassa työelämän osalta esille, etteivät erilaiset kokeilut töiden suhteen ole monenkaan kohdalla suinkaan mahdolli-

suus "etsiä itseään", kuten Arnett (2000) esittää, vaan pakon sanelemaa. Markkinavoimien heittänyt ovat johtaneet tilanteeseen, jossa etenkin nuoret aikuiset ovat vaikeassa tilanteessa jumittuessaan matalapalkkaisten osa-aikatöiden kiertäeseen (Arnett 2015, 144; Siltala 2013, 187 - 188). Kaiken kaikkiaan muotoutuvan aikuisuuden aika voidaan myös nähdä ristiriitojen ja ahdistuksen täyteisenä aikana monen muunkin elämän osa-alueen suhteen. Esimerkiksi Russelin ja Tophamin (2012, 382) ylemmän korkeakoulutason opiskelijoita koskeva tutkimus osoittaa, että ikävaiheeseen kuuluu yllättävän suurella osalla mielenterveyteen liittyviä ongelmia, kuten masentuneisuutta, yksinäisyyttä sekä sosiaalisten tilanteiden pelkoa.

Yksinäisyyden lisääntyneistä kokemuksista juuri muotoutuvan aikuisuuden ajanjaksolla mainitsevat kuitenkin niin Arnett (2000, 474) itse kuin myös Domagala - Krecioch ja Majerek (2013). Domagala - Krecioch ja Majerek (2013) ovat tutkineet yksinäisyyttä muotoutuvan aikuisuuden aikana EU-maissa. Heidän tutkimuksensa osoittaa niin ikään, ettei muotoutuva aikuisuus ole ruusuilla tanssimista: suurimmalle osalle Euroopan nuorista aikuisista tunne-elämän ja mielenterveyden ongelmat ovat osa jokapäiväistä elämää. Osasyiksi ongelmiin mainitaan yhteiskunnassa vallitseva yleinen pelon, ahdistuksen ja toivottomuuden ilmapiiri, joka pakottaa nuoret aikuiset kohtaamaan elämän haasteet ja vastoinkäymiset yksin (emt. 540). Yksinäisyys on lisäksi yksi kehitysvaiheeseen kuuluvista vaaroista, jotka pahimmillaan suistavat nuoren aikuisen masennukseen. Muita kielteiseen kehitykseen johtavia vaaratekijöitä ovat myös esimerkiksi syrjäytyminen, etsimisen vaihe elämässä (roolien ja vastuun puute yhdistettynä identiteetin etsintään) sekä epäonnistumisen kokemukset. (Nelson 2005, 246 - 247.)

Toinen seikka, joka herättää myös erilaisia näkemyksiä teorian suhteen on muotoutuva aikuisuus tahdonalaisena ilmiönä. Arnett (2000, 470) korostaa muotoutuvan aikuisuuden kehitysvaiheen olevan suurimmalle osalle nimenomaan tahdonalainen ajanjakso. Hän kuitenkin myös toteaa, että kulttuurillisilla vaikutteilla on tässä merkitystä. Ne jäsentävät ja toisinaan myös supistavat ulottuvuutta, jossa yksilö toimii. Arnett (emt.) myöntääkin, ettei itsenäisen

tutkistelun vaihe ole suinkaan kaikille nuorille aikuisille eri kulttuureissa ja maissa itsestään selvää tai mahdollista.

Tästä kirjoittavat myös Côté ja Bynner (2008) varsin kriittisellä otteella. Heidän mukaansa muotoutuvan aikuisuuden teoria sivuuttaa täysin ikäkauteen kuuluvat selviytymismallit, joiden keinoin nuoret kamppailevat aikuisuuden saavuttamista määrittäviä rakenteellisia esteitä vastaan ja koittavat ymmärtää elämäntilanteen monitulkintaisuutta. Selviytymiskeinot ovat teoriasa emt. (2008) mukaan korvattu virheellisesti vapaalla tahdolla, aikuisuuden saavuttamisen pitkittymisen tahdonalaisuutena. Côtén ja Bynnerin (2008) mukaan muotoutuvan aikuisuuden ajanjakso on pikemminkin olosuhteisiin reagoimista, eikä tahdonalaista valintaa: he esimerkiksi kirjoittavat, että "Arnettin luomat tunnuspiirteet "välitilan kokemisesta" ja "mahdollisuuksien tunnistamisesta" ovat todennäköisemmin subjektiivisia reaktioita (= selviytymiskeinoja) siihen ekonomiseen poissulkuun ja marginalisaatioon aikuisuuden työmaailmasta, johon pääseminen soisi nuorelle taloudellisen itsenäisyyden." (Emt. 264.)

Siltala (2013, 24) taas esittää radikaalimman näkemyksen aikuisuuden siirtymän ja nuorison olemuksesta: hänen mukaansa "nuoriso-ongelmat" ovat aikuisten luomia määritelmiä, ja ne heijastelevat aikuisten yhteiskuntaa kriiseineen myös nuorten näkökulmasta. Nuorten ja nuorten aikuisten koetuilla ongelmilla mässäillään ja niitä ruoditaan yleisessä keskustelussa, kun ne pitäisi nähdä mielekkyyden ja rakentavuuden nimissä nuorten yrityksinä löytää tasapaino niin yhteiskunnan määrittämien ihanteiden ja omien resurssien, sekä yksilöllisyyden ja ryhmän osana toimimisen väliltä (emt. 2013, 24.)

Teoriaa on myös kritisoitu siitä, voidaanko muotoutuva aikuisuus nähdä uutena, omana kehitysvaiheenaan, vai vain pitkittyneenä siirtymänä nuoruudesta aikuisuuteen. Arnett (2007) perustelee muotoutuvan aikuisuuden omaksi ikävaiheekseen muihin kehitysvaiheisiin nojaten (ks. s. 9). Myös Fursenberg, Rumbaut ja Settersten (2005, 6) peräänkuuluttavat tämän uuden kehitysvaiheen ainutlaatuisuutta, jota leimaa kulttuurilliset valjaat, joilla ohjataan psykologista identiteetin ja sosiaalisten yhteyksien muotoutumista. Toisen näkökulman mukaan muotoutuvaa aikuisuutta ei taas voi mieltää omaksi kehi-

tysvaiheekseen, eikä varsinkaan uudeksi sellaiseksi. Côté ja Bynner (2008, 252) kyseenalaistavat artikkelissaan teorian aseman omana kehitysvaiheenaan. He myöntävät, että teoria voi ajatuksena toki tarjota hyödyllistä näkökulmaa aikuisuuden siirtymisen tarkasteluun nykypäivänä, mutta toisaalta he myös ovat sitä mieltä, ettei Arnettin teoria sinällään sisällä tarpeeksi perusteluja ollakseen varsinainen kehitysteoreettinen malli. He toteavatkin, että mallia tukevat etsivät käyttökelpoista metaforaa selittääkseen ilmiötä, joka on ajansaatossa muuttanut muotoaan, mutta joka Côtén ja Bynnerin (2008, 252) mukaan on kuitenkin ollut jo olemassa jo parin viime vuosisadan ajan.

Muotoutuvan aikuisuuden tuomitseminen joko ”hyväksi tai pahaksi” on kuitenkin sinällään varsin mustavalkoista. Useat tutkimukset korostavat näkökulmaa, että muotoutuvan aikuisuuden kokeminen riippuu paljon nuoren aikuisen lähtökohdista ja tukiverkostosta, ja että ikäkauteen kuuluu sekä myönteisiä että negatiivisia kokemuksia – kuten nyt elämään ylipäätänsä. Barker, Galambos ja Krahn (2006, 361 - 362) ovat esimerkiksi tutkimuksessaan havainneet, että sama elämäntilanne, kuten vanhempien luota omilleen muuttaminen, voi näyttäytyä joko uhkana tai mahdollisuutena riippuen sosiaalisen tuen saatavuudesta. He myös korostavat, että sama elämän osa-alue voi näyttäytyä kullekin yksilölle vaihtelevien tilanteiden mukaan sekä myönteisessä että negatiivisessa valossa. Luonnollisesti esimerkiksi työllistymisessä voi tulla voimakkaita kielteisiä kokemuksia työttömyyden tai pätkätöiden muodossa, ja toisaalta taas uudelleen työllistyminen voi toimia myönteisenä käännteentekeväenä pisteenä koetun hyvinvoinnin suhteen (emt. 362.)

Muotoutuvan aikuisuuden teorian nähdään soveltuvan ennen kaikkea hyvinvointivaltion statuksen täyttäviin yhteiskuntiin (Arnett 2000.) Teorian on todettukin kuvaavan parhaiten juuri teollistuneiden yhteiskuntien nuorten aikuisten nykyistä elämäntyyliä ja sen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia (Arnett 2007, 70). Tutkimukset osoittavat, että nuoruuden ja aikuisuuden välinen aikakausi on pidentynyt myös Euroopan osalta, ja että muotoutuvan aikuisuuden teoria on tunnistettavissa useimmissa eurooppalaisissa yhteiskunnissa (Arnett 2006; Bejček, Macek & Vaníčková 2007; Buhl & Lanz 2007;

Côté ja Bynner 2008, 254; Juvonen 2014, 265). Muotoutuva aikuisuus kuitenkin esittäytyy konkreettiselta toteutumiseltaan, määrittäviltä tekijöiltä ja seuraamuksien osalta erilaisena maasta ja kulttuurista riippuen (Buhl & Lanz 2007, 443; Côté ja Bynner 2008, 254).

Vaikka muotoutuva aikuisuus onkin alkuperäisen ilmiön tutkimuksen puitteissa mielletty lähinnä länsimaisena ilmiönä, muotoutuvan aikuisuuden olemusta ja sen paikkansapitävyyttä on tutkittu myös ei-länsimaisissa, perinteitä vaalivissa yhteiskunnissa (Badger, Nelson & Wu 2004; Badger, MacNamara Barry & Nelson 2006; Mayselless & Scharf 2003). Tutkimusten mukaan yhteiskunnissa, joissa vallitsee kollektiiviset arvot nämä arvot heijastuvat myös siihen, miten yksilöt kokevat siirtymän nuoruudesta aikuisuuteen. Ensinnäkin siirtymä aikuisuuteen on ei-länsimaisissa kulttuureissa lyhyempi, ja esimerkiksi kiinalaisten nuorten kohdalla aikuisuuteen liitettävät arvot olivat erilaisia verrattuna länsimaisten nuorten aikuisten arvoihin (Badger, Nelson & Wu 2004; Badger, MacNamara Barry & Nelson 2006).

Toisaalta taas esimerkiksi Maysellessin ja Scharfin (2003) tutkimus israelilaisten nuorten aikuisten aikuisuuden määrittelystä osoittaa, että aikuisuuden tunnuspiirteet olivat suurimmaksi osaksi samoja verrattuna Arnettin (2000, 2015) esittämiin amerikkalaisten nuorten aikuisten esittämiin määritelmiin. Tämä taas heidän (emt. 2007, 16) mielestään kertoo perinteikkään israelilaisen kulttuurin osittaisesta länsimaistumisesta ja muuttumisesta individualismin suuntaan. Kokonaisuudessaan tutkimustulokset kautta linjan tunnustavat muotoutuvan aikuisuuden olevan kulttuurisidonnainen ilmiö, joka ennen kaikkea pohjautuu länsimaalaisille ominaiseen elämäntyyliin.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA MUOTOUTUVA AIKUISUUS TUTKIMUKSESSANI

3.1 Muotoutuvan aikuisuuden rooli tutkimuksessani

Tutkimukseni tavoitteena on muotoutuvan aikuisuuden teorian ilmenemisen kartoittaminen haastattelemieni viiden nuoren aikuisen elämässä. Minua kiinnostaa selvittää, kuinka hyvin Arnettin (2000, 2015) kehittämä, nuorten aikuisten elämänkenttään pureutuva teoria näyttäytyy tämän tutkimuksen nuorten aikuisten elämässä. Olen valinnut tutkittavani siten, että kukin heistä edustaa muotoutuvaa aikuisuutta hieman erilaisen taustan ja iän kautta – myös kaikkien haastateltavien elämäntilanteet ovat nykyhetkellä erilaiset. Haluan huomioida tutkimuksessani myös teoriaan kohdistuvan kritiikin, ja tutkia, missä määrin aineisto tukee Arnettin (2015) muotoutuvan aikuisuuden teoriaa kyseenalaistavia näkökulmia.

Muotoutuvan aikuisuuden teorian käyttäminen tutkimukseni taustateorianana on perusteltua jo sillä, että pitkittyneen aikuisuuteen siirtymän ilmeneminen on havaittu ilmenevän myös suomalaisessa kulttuurissa (Buhl & Lanz 2007; Aapola & Ketokivi 2013; Juvonen 2014; Salonen 2013; Siltala 2013). Niin ikään tutkimusten mukaan muotoutuvan aikuisuuden teoria on havaittu sopivan selittämään suomalaisten nuorten aikuisten elämäntyyliä ja ikävaihetta (Aunola, Nurmi & Salmela-Aro 2007, 694 – 695; Buhl & Lanz 2007).

Suomalaisessa kulttuurissa elävien nuorten siirtymävaihe aikuisuuteen sisältää pitkälti samoja teemoja mitä muotoutuvan aikuisuuden teoria kehitysvaiheen osalta esittää. Aikuistuminen on yhteiskunnassamme pitkä ja moniulotteinen prosessi. Nuoren on kuljettava aikuistumisen haarautuvaa ja toisinaan epäselvää polkua, jossa yksilölliset tekijät ja valinnat merkitsevät yhä enemmän, sosiaalisten, taloudellisten ja henkisten resurssien määrittäessä kuitenkin raamit matkanteolle. (Aapola & Ketoniemi 2013, 26.)

Siltala (2004, 75) kirjoittaa, että suomalaisen työyhteiskunnan keskiluokkaistuminen 1900-luvun puolesta välistä alkaen toi mukanaan yksilöllisyyden ihannoinnin. Siltalan (2004, 72) mukaan ”työn ja ponnistelun, itsensä uhraamisen ja lykätyn tarpeentyydytyksen ja uskollisuuden arvot saivat syrjäytyä ”todellisen minän” tavoittelun tieltä”. Yksilöllisyys on tärkeä arvo myös nykynuorten näkemyksissä aikuistumisesta. Perinteisten kulttuurimme aikuisuuden ehtojen, kuten täysi-ikäisyyden, opintojen päättämisen, itsenäisen asunon, oman perheen ja vakiintuneen työn rinnalle on nousemassa oman yksilöllisyyden korostaminen. Aikuisuuden meriiteiksi liitetään yhä useammin yksilön sisäistä kehittymistä koskevat vaateet henkisen kypsymisen osalta sekä kyvykkyydestä kantaa vastuu niin itsestä kuin muista. Vaikka 2000-luvun yhteiskuntamme on kokenut merkittäviä muutoksia, ja individualistinen oman itsen löytäminen voidaan jo peräti kokea synonyymiksi aikuisuudelle, pitää kulttuurimme perinteiset aikuisuuden merkkipaalat vielä kuitenkin pintansa. (Aapola & Ketokivi 2013, 26 – 27.) Tässä on huomattavissa selkeää yhteneväisyyttä Arnettin (2000) amerikkalaiseen tutkimukseen, ja tarkemmin muotoutuvan aikuisuuden ilmiöön (ks. s. 7 – 8).

Arnettin (2000, 2015) muotoutuvan aikuisuuden teorian eräänä rajoitteena voidaan pitää sitä, että hänen tutkimuksensa perustuu pääsääntöisesti keskiluokkaisista yliopisto-opiskelijoista koottuun aineistoon. Taylor (2002,4) huomauttaa, ettei teoriaa ole testattu huono-osaisemmalla väestöllä, esimerkiksi matalatuloisilla tai herkästi haavoittuvaisilla nuorilla aikuisilla – saati ettei tämä puoli nuorista aikuisista useinkaan ole edustettuna yliopistokontekstissa. Myös Côté ja Bynner (2008, 253) kritisoivat artikkelissaan Arnettia huonompiosaisten nuorten aikuisten sivuuttamisesta teoriassaan.

3.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni taustalla vaikuttava muotoutuvan aikuisuuden teoria (Arnett 2000, 2015) auttoi minua myös määrittämään tutkimuskysymykseni. Muotou-

tuvan aikuisuuden teoriassa esiintyvät keskeiset muotoutuvana aikuisuuden tunnuspiirteet (Arnett 2015, 9) sekä teoriaa vastaan esitetyt kriittiset näkökulmat ohjasivat kahden tutkimuskysymyksen esittämiseen:

1. Kuinka muotoutuva aikuisuus näyttäytyy nuorten aikuisten elämänpoluilla?

1.1 Kuinka teorian esittämät muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteet, eli oman identiteetin tutkinta ja kokeilut, epävakaisuus elämän eri osa-alueilla, itseen keskittyminen itsenäisen elämän kynnyksellä, väli-tilassa elämisen tunne sekä mahdollisuuksien näkeminen ja optimismi näyttäytyvät tutkittavien elämässä?

1.2 Mitä muita mahdollisia teemoja haastateltavien vastauksissa korostuu heidän kuvatessaan elämänpolkujaan?

2. Saavatko muotoutuvan aikuisuuden teoriaa kritisoivat näkökulmat tukea nuorten aikuisten elämänpolkuja tarkasteltaessa?

2.1 Millaisia haasteita ja ongelmia muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheeseen kuuluu?

2.2 Voidaanko muotoutuvan aikuisuuden aikakausi nähdä nuoren aikuisen vastaamisena yhteiskunnallisiin olosuhteisiin?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Narratiivisuus tutkimusotteena

Käytän päätutkimusmenetelmänä tutkielmassani narratiivista tutkimusotetta. Narratiivisuus viittaa käsitteenä tarinaan: tarinan keinoin voidaan heittäytyä vaikkapa sellaisen ihmisen asemaan, joka tulee aivan erilaisista yhteiskunnallisista lähtökohdista. Narratiivit eli tarinat ovat keino ymmärtää toisen ihmisen kokemusmaailmaa. (Allen 2006, 4.) Tästä on kyse myös oman tutkimukseni kohdalla, kun kartoitan nuorten aikuisten kokemusmaailmaa muotoutuvassa aikuisuudessa.

Toinen tutkimuksellinen lähtökohta tutkimukseni toteuttamiselle on fenomenologinen tieteenteoria, jossa lähtökohtana on fokusoituminen kokemukseen ja yksilöllisesti koetun elämismaailman tutkiminen: fenomenologia pyrkii selvittämään jonkin tietyn ilmiön rakennetta (Metsämuuronen 2008, 18; Niikko 2003, 14; Ahonen, Saari, Syrjälä & Syrjäläinen 1994, 116). Tutkimukseni pyrkimykset ymmärtää ja tulkita yksittäisten nuorten aikuisten kokemuksia elämänpolullaan tukevat niin ikään myös fenomenologista tieteenteoriaa.

Ratkaisevana tekijänä tutkimuksellisen viitekehyksen kristallisoitumisessa narratiivisen otteen hyväksi oli sen lähtökohtainen näkemys koko elämän ja identiteetin rakentumisesta tarinoina. Narratiivinen tutkimusote pohjautuu siihen käsitykseen, että oman elämän reflektointi on ihmisen perustavanlaatuinen ominaisuus – ihminen pyrkii muodostamaan elämästään kokonaisvaltaisesti ehyen tarinan ja elämään sen mukaisesti. (Syrjälä 2015, 258.) Narratiivinen tieteenfilosofia näkyy tässä tutkimuksessa aineistonkeruun metodologisten valintojen suhteen. Tarinallisuus määrittäi vahvasti sitä, miten lähdin kartoittamaan haastateltavien kokemusmaailmaa.

Muun muassa Heikkinen (2015, 158) kirjoittaa, että narratiivinen tutkimus korostaa ennen kaikkea ymmärryksen prosessia. Aineistoni keruussa tärkeä kriteeri oli juuri se, että tutkijana pyrin aktiivisesti ymmärtämään haastateltavan kokemusmaailmaa. Narratiivinen haastattelu on laaja sateenvarjokäsi-

te, jonka alle on kehitetty erilaisia tapoja narratiivisen haastattelun toteutustavoista. Esimerkiksi Hyvärinen ja Löyttyniemi (2005, 192) toteavat, että kerronnalliset haastattelut poikkeavat toisistaan paljonkin riippuen esimerkiksi tutkimuksen aihepiiristä, tutkimuksessa käytetystä tekniikasta, haastattelussa kysyttyjen kysymysten määrästä sekä haastattelutilanteessa toivotun vuorovaikutuksen laadusta.

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruu tapahtuu sekä kuvallisten että verbaalisten menetelmien keinoin molempien tukiessa toisiaan. Tarkoituksena on tarjota haastateltavalle tilanne, jossa hänellä on mahdollisimman laajat keinot ilmaista itseään. Aineistonkeruun pääpaino on nuoren tai nuoren aikuisen elämänpolun laatimisessa, jossa verbaalinen haastattelu elämänpolun laatimisen tukena on myös olennainen tiedonkeruun keino. Keskityn elämänpolkujen tarkastelussa juuri haastateltavien kokemusmaailman tarkasteluun. Pyrkimyksenäni on tutkia, kuinka muotoutuvan aikuisuuden teoria sopii yksilöllisiin elämäntarinoihin. Toisaalta haluan olla avoin kokemusten tarkastelussa – tässä suhteessa elämänpolun laatiminen narratiivista otetta hyödyntäen antaa tutkitaville vapauden tuoda ilmi myös niitä kokemuksia, jotka eivät muutoin välttämättä tulisi esille.

4.2 Teemahaastattelu haastattelumenetelmä

Päädyin toteuttamaan haastatteluni teemahaastatteluna, jonka tukena haastattelussa käytin elämänpolun laatimista oman tilanteen kartoittamiseksi. Haastatelussa tuotettiin kertomus omasta elämäntilanteesta muotoutuvan aikuisuuden aikajänteellä. Hyvärinen ja Löyttyniemi (2005, 157) kirjottavat, että tarinoiden tarkoitus on suhteuttaa tapahtumia toisiinsa ja käsitellä niiden syy-seuraussuhteita. Muotoutuvan aikuisuuden teoriassa (Arnett 2000, 2015) eri elämän osat alueet kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa muodostaen yksilön kokemuksen elämänvaiheesta. Tämän perusteella valitsin elämänpolun rakentamisen osaksi tutkimushaastattelumenetelmää.

Hirsjärvi ja Hurme (2015, 48) kirjoittavat, että teemahaastattelun etuna on se, ettei se haastattelumuotona sido haastattelua tiettyyn leiriin tutkimussuunnan mukaan, eikä määritä sinällään haastattelukertojen määriä tai ota kantaa siihen, miten syväluotaavaksi aiheen käsittelyn tulisi mennä. Toisin sanoen teemahaastattelu antaa hyvin vapaat kädet tutkijalle haastattelurungon laatimisessa.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä koska vaikka haastattelun kysymykset voivat vaihdella haastateltavasta riippuen, ovat tietyt aihepiirit eli teema-alueet kaikille haastateltaville samat (Hirsjärvi & Hurme 2015, 48). Koin teemahaastattelun sopivan omaan tutkimukseeni hyvin, sillä haastatteluni metodit ovat osittain soveltavia. Vapaus haastattelurungon suunnittelussa oli yksi kriteeri haastattelumetodin valinnalleni. Toisaalta tutkimuksessani esiintyi selkeät teemat, joiden tiimoilta kerään tietoa – tämä niin ikään johti luonnollisesti teemahaastattelun valintaan haastattelumenetelmän suhteen.

Aloittelevana tutkijana pyrin luomaan selkeät raamit haastattelurunkoa luodessani, jotta jokainen aineisto vastaisi varmasti tutkimuskysymykseeni. Varsinaiset teemat ohjautuivat tässä tutkimuksessa Arnettin (2015, 9) teorian muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteiden pohjalta. Teoriaan pohjautuvat teemat ovat hyvinkin moniulotteiset. Tutkimuskysymyksissä pyrin huomiomaan nämä teemat liittämällä kysymykset teoriaan, mutta pyrin pitämään teoriasidonnaisuuden löyhänä, jotta haastattelurunko antaisi mahdollisuuden myös aineistolähtöisesti syntyvälle materiaalille. Tutkimukseni viitekehys suhteessa teemojen sisältämiin kysymyksiin toisin sanoen salli intuitiivisten ja kokemukseen perustuvien havaintojen tekemisen aineistoon - eikä vain ennalta määrättyyn teoriaan perustuen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75).

4.3 Haastateltavat, haastattelutilanne ja haastattelun sisältö

Haastattelin tutkimuksessani viittä muotoutuvan aikuisuuden elämänvaiheessa olevaa nuorta aikuista, joista kolme oli naisia, ja kaksi miehiä. Haastateltavat

valikoituivat haastatteluun sen perusteella, että he kuuluvat ikänsä puolesta tutkimaani muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheeseen. Olen antanut haastateltaville peitenimet haastateltavien anonymiteetin suojelemiseksi. Haastateltavista nuorin oli Tiina, 21 vuotta. Vanhin haastateltavista oli Timo, 27 vuotta. Muiden haastateltavien iät vaihtelivat tällä välillä. Kati on iältään 23, Jarno 25 ja Riina 26. Koulutuksen suhteen Jarno, Riina sekä Timo olivat suorittaneet tai olivat haastatteluhetkellä suorittamassa korkeakoulututkintoa, kun taas Aino ja Kati olivat molemmat haastatteluhetkellä toisen asteen koulutusohjelmassa. Haastattelut tein vuosien 2015 - 2016 aikana kahdella eri paikkakunnalla, Kuopiossa ja Lappeenrannassa.

Pyrin luomaan haastattelutilanteesta mahdollisimman kiireettömän ja turvallisen. Tämän takaamiseksi haastattelu toteutettiin haastateltavan itse toivomassa paikassa - joko hänen omassa kodissaan tai haastattelijan luona. Kaikissa tilanteissa varasin haastattelulle oman rauhallisen ja yksityisen tilan. Jokainen haastattelu alkoi suostumuslomakkeen läpikäymisellä ja allekirjoittamisella, sekä lyhyellä suullisella alustuksella tutkimuksen aiheesta ja tarkoituksesta (ks. Liite 1). Haastattelujen kestot vaihtelivat 60 minuutista aina hieman päälle 90 minuuttiin. Taltioin haastattelut haastateltavien luvalla käyttäen puhelimen sanelin- työkalua.

Elämänpolun jaoin haastattelun alkuvaiheessa kolmeen osa-alueeseen, *työhön, koulutukseen sekä vapaa-aikaan ja ihmissuhteisiin*. Koin tämän jaottelun toisaalta helpottavan haastateltavilla oman elämänpolun laatimista, sekä toisaalta yhdenmukaistavan haastatteluja. Lisäksi osa-alueisiin luokittelu toimi myös aineiston analysoinnin tukena. Haastattelun alussa ohjeistin jokaisen haastateltavan elämänpolun työstämisessä (Liite 2). Tämän jälkeen haastateltava sai päättää itse, etenikö elämänpolun rakentamisessa kronologisesti eteenpäin käsitellen kerralla yhden ikävaiheen, jossa kertoi kerralla kaikista kolmesta elämän osa-alueista, vai käsittelikö haastateltava kunkin osa-alueen erikseen pyydetyn elämänpolun mitalla. Elämänpolun rakentaminen aloitettiin 17. ikävuodesta alkaen, sillä perusteella, että usean haastateltavan kohdalla tämä ikävuosi loi pohjaa muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheen muistelulle. Elämänpolkua jatket-

tiin aina haastateltavan sen hetkiseen ikävuoteen asti. Muun muassa Tuomi ja Sarajärvi (2009, 75) kirjoittavat teemahaastattelun osalta juuri yhdenmukaisuuden vaateesta – se vaihtelee hyvinkin paljon tutkimuksesta riippuen. Elämänpolun käsittelyn jälkeen haastattelu eteni toiseen vaiheeseen, jossa haastattelin tutkittavia muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteiden (Arnett 2015, 9) ympärille rakennettujen haastattelukysymysten avulla (ks. Liite 2).

4.4 Aineiston analysointi

Alasuutari (2011, 39) pelkistää laadullisen tutkimuksen vaiheet havaintojen pelkistämiseen, sekä arvoituksen ratkaisemiseen. Moilanen ja Räihä (2015, 61) puhuvat niin ikään havaintojen pelkistämisestä käsitteellä teemoittelu. Tässä tutkimuksessa tulen käyttämään edellä mainittua termiä selkeyden vuoksi. Havaintojen teemoittelun lähtökohtana on yleensä jokin tietty teoreettinen viitekehys tai tutkimuksen kysymyksenasettelu, joka toimii tutkijan havainnoinnin punaisena lankana. Havaintojen teemoittelulla pyritään päätyämään siihen, että karsinta johtaa edelleen havaintomäärän yhdistämiseen – toisin sanoen havaintojen joukosta pyritään löytämään yhdistävä piirre. (Alasuutari 2011, 40.) Alasuutarin (2011, 44) mukaan laadullinen tutkimus etenee seuraavaksi arvoituksen ratkeamiseen, tai toisin sanoen tulkintaan. Tulkittavasta ilmiöstä tehdään siis merkitystulkinta tuotettujen johtolankojen sekä käytettävän aineiston pohjalta (emt).

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 95) esittelevät teoksessaan yhdeksi laadullisen analyysin muodoksi teoriaohjaavan analyysin muodon. Tällöin voidaan puhua päättelyn logiikan olevan abduktiivista. Toisin sanoen aineistolähtöisyys ja teoriaan sidotut valmiit mallit vuorottelevat tutkijan ajatteluprosessissa. Tämän tyyppisessä tutkimuksessa aineisto voidaan kerätä hyvinkin vapaasti, kuten tässäkin tutkimuksessa. Olennaista on se, että jo aiemmin olemassa olevat teoreettiset kytkennät tulevat analyysin loppuvaiheessa määrittämään aineiston analyysin kulkua. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97.) Teoriaohjaava analyysi ei kui-

tenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että aineisto synnyttää jotain aivan uutta teoriasidonnaisuuden ulkopuolelta (emt.)

Aiemmin kuvattu ajattelumalli toimi aineistoni analysoinnin perusrakenteena. Tässä tutkimuksessa selkeänä ohjaavana teoriana oli Arnettin (2000, 2015) kehittämä muotoutuvan aikuisuuden teoria. Aloitin aineiston analysoinnin teemoittelemalla ja ryhmittelemällä litteroituja haastatteluja ensimmäisen tutkimuskysymyksen mukaisesti muotoutuvan aikuisuuden teoriassa aiemmin kuvattujen viiden muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteen (Arnett 2015, 9) mukaan. Näitä ovat *oman identiteetin tutkinta ja kokeilut, epävakaisuus elämän eri osa-alueilla, keskittyminen itseän itsenäisen elämän kynnyksellä, tunne välitilassa elämisestä sekä mahdollisuuksien näkeminen ja optimismi*. Tämän jälkeen luin litteroidut haastattelut toisen tutkimuskysymyksen asettamin viitekehyksin, eli pyrin etsimään aineistosta asioita, jotka tukivat Arnettin (2000, 2015) teoriaa kriittisesti tarkastelevaa näkökulmaa.

Käytin aineiston analysointini taustalla Eskolan (2015) esittelemää laadullisen aineiston analyysin mallia, jossa aineisto käydään läpi viiden eri vaiheen kautta. Ensimmäisessä vaiheessa analyysia aineisto litteroidaan. Analyysin toisessa vaiheessa litteroinnin jälkeen aineistoa ei juurikaan karsita, vaan aineisto järjestellään teemoittain (Eskola 2015, 194). Tässä vaiheessa luin kunkin litteroidun aineiston läpi yksitellen viisi kertaa. Lisäksi litteroidun aineiston tukena toimivat elämänpolut, jotka pyysin jokaista haastateltavaa tekemään haastattelun aikana yhdessä haastattelijan kanssa.

Analyysin tässä kohdassa tarkastelin aineistoa tutkimuskysymyksen valossa. Kullakin kerralla teemoittelin aineistoa eri teeman, eli viiden muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteen suodattamana. Aineiston pohjalta koostin teemoittelun tuloksena myös kuudennen aineistopohjaisen teeman, *tukiverkostot muotoutuvaassa aikuisuudessa*. Koostin jokaisesta yksittäisestä aineistosta taulukon, jossa litteroidut yksilöhaastattelut oli lajiteltu teemojen mukaan. Seuraavassa havainnollistan haastattelujen teemoittelua taulukon 1 avulla, jossa on koottu osio Timon haastattelun teemoittelusta kahden ensimmäisen teeman, *oman identiteetin etsinnän ja kokeilun sekä epävakaisuuden kokemisen elämän eri osa-*

alueissa osalta. Taulukon oikealla pystysarakkeella kuljetan teemojen sisäistä lajittelua aihepiireittäin. Asiat, jotka teemoista nousevat, perustuvat analyysiyksikköihin, joita olen ryhmitellyt aihepiireittäin taulukon vasemmanpuoleiseen pystysarakkeeseen. Näiden yksilöanalyysien pohjalta koostin keskeisimmät tulokset teemoittain

Taulukko 1. Havainnollistus yksittäisen haastattelun teemoittelun kulusta teemoittain

Analyysiyksikkö	1. teema: oman identiteetin etsintä ja kokeilut
<p>"....no ihmissuhteet ehkä silleen et on se ehkä pikkuhiljaa vakavoinut ja rauhottunut se meno, ihan niinku iän tuomaa ja....on tullu nuorena hölmöilty kaikenlaista mistä ei oo ollu niin ylpee jälkikäteenkään, on sitten oppinut olemaan."</p> <p>"23 vuotiaana kihlauduin Piian kanssa...ja nythän me puol vuotta sitten mentiin naimisiin."</p> <p>"...aina voi silleen vertasia että kyllä kumpikin voi jonkun rahankäyttöpäätöksen tehdä oma-alotteisesti mut...tietenkin nyt parisuhteessa nyt jutellaan keskenään...."</p> <p>"no siinä se on kyl kokoajan kasvanu et sitä oli nuorempana aika paljon epävarmakin sen suhteen ja ehkä nyt koen olevani aika konservatiivinen niin se näkyy muissakin osa-alueissa kuin vaan työssä....et siinä on kyö tullu et epävarmuus on häipyny siitä nuoruudesta."</p> <p>" Ja se että jääkaapissa oli aina ruokaa et ei siitä tarvinnut huolehtia et ei ikinä tarvinnu stressata aiheesta et jos tili on tyhjä niin sit ei osteta autonosia tai kaljaa, et ei se ikinä sillo sen vakavampaa ollu. Nyt jos on tili tyhjä niin tarttee vähän miettiä enemmän. Et siin on enemmän niinku sen vastuuttomuuden seuraukset muuttunu niin radikaalisti että tarvii enemmän ollakin vastuullinen, ehkä sillon nuorena ei tarvinnu olla niin ei sit tullu oltuakaan."</p>	<p><u>Kokeilut ihmissuhteissa:</u> epävarmuus, parisuhteen merkitys ja syventyminen</p> <p><u>Identiteetin etsintä:</u> etsinnän vakavoituminen, vastuunkanto</p>
Analyysiyksikkö	2. teema: epävakaisuus elämän eri osa-alueilla
<p>"seuraavan vuoden vielä meinasin et nyt skarppaan ja nyt rupeen yrittämään ryhdistäytyä, ja sit totesin hyvin nopeesti sen ekan vuoden aikana et oon kelkasta tippunu jo alussa kun meni opinnot niin päin helvettiä niin se ois ollu iso homma kirriä et pitää tehdä jotain muita ratkasuja. Ja loppujen lopuks se mun ratkasu olikin sit et vaihoin ammattikorkeaan."</p> <p>"on tää tietty osaltaan hidastanut niitä opintoja kun on joutunu käymään siellä töissä -- ja nythän se on myöhässä se oppari."</p> <p>"no harmittihan se vaihtaa kun kovasti oli ollu suunnitelma ja kieltämättä vähän perhepaineita kun kaks isoveljee ja molemmat on diplomi-insinöörejä, ei kukaan oo kotona painostanu siihen mut kyl sitä oli jo vähän kun omassa päässänsä itsestään selvää, ohjelmoituna et sellaseks tässä ruetaan."</p>	<p><u>Koulutus</u></p> <p><u>Oletus siitä, kuinka elämän tulisi edetä</u></p>

Analyysin kolmannessa vaiheessa alkaa varsinainen aineiston analysointi – tutkija lukee aineistoa tehden siitä tulkintaa (Eskola 2015, 195). Liitin aineistoon aktiivisesti muistiinpanoja ja kommentteja, joiden kautta pyrin tekemään tulkintaa aineistosta tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen, muotoutuvan aikuisuuden teorian ohjatessa aineiston tarkastelua. Analyysin taustalla vaikuttava teoriaohjaava analyysimuoto sekä abduktiivisen päättelyn malli näkyi voimakkaasti tutkimuksessani tämän vaiheen osalta. Tuomi ja Sarajärvi (2015, 120) puhuvat punaisesta langasta, joka tuo tutkijan päättelyyn syvempää ymmärrystä tuloksia analysoidessa. Tässä tutkimuksessa punaisena lankanani toimivat Arnettin (2015, 9) teorian muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteet, sekä toisaalta myös muotoutuvan aikuisuuden teoriaan kohdistuvat kriittiset näkökulmat, jotka ohjasivat mielenkiintoani aineistoa teemoiteltaessa, sekä toisaalta toimivat myös tulkintani pohjatietoina.

Analysoinnin aikaisemmissa vaiheissa tarkastelin aineistoa erillisinä yksilöanalyyseina. Analysoinnin neljännessä vaiheessa aloin tarkastelemaan aineistoa teemoittain kokonaisuutena. Eskola (2015, 197) esittää, että aineistosta vaihtoehtoisesti nostetaan esiin kaikkein mielenkiintoisimmat kohdat, tai lähdetään kuvaamaan aineistoa tasapuolisesti. Tämän tutkimuksen osalta päädyin ensiksi mainittuun painotukseen. Tämä on yleisin tapa juuri laadullista tutkimusta tehtäessä (emt), sekä soveltui parhaiten oman tutkimukseni tarkoitukseen. Mielenkiintoisimpien kohtien esiin nostaminen aineiston analyysissä antoi enemmän tilaa aineistolähtöiselle tarkastelulle. Haastateltavien elämäntilanteet poikkesivat toisistaan suuresti, ja aineistot suhteessa eri teemoihin eivät olleet tasapuolisesti jakautuneita joten teemojen tasapuolinen tarkastelu ei olisi ollut kannattavaa eikä tutkimuskysymyksen kannalta valaisevaa.

Analyysin neljäs vaihe jatkui tärkeimpien asioiden luokittelulla. Tässä käytin apunani Eskolan (2015, 197) esittelemää teoreettista menetelmää, ja loin hänen esimerkkiään mukailen matriisin, johon koostin yksilöanalyysit teemoittain aineiston antoisuuden mukaan. Matriisissa luokittelin aineistoa eri teemojen osalta seuraavalla asteikolla: +++ *erittäin antoisa*, ++ *antoisa*, + *jonkin verran antoisa*, - *ei antoisa*. Aineiston antoisuus määriteltiin sen mukaan, kuinka

monta analyysiyksikköä kunkin haastateltavan kohdalla nousi teemoittain. +++ *erittäin antoisa* tarkoitti sitä, että haastateltava palasi haastattelussa useamman kerran teemaan, ja teemasta puhuttiin jokaiseen elämänpolun osa-alueeseen linkitettyinä. ++ *antoisa* taas luokiteltiin niin, että haastateltava puhui teemasta edelleen useaan otteeseen, mutta sitä ei yhdistetty kaikkiin kolmeen elämäpolun osa-alueeseen. + *jonkin verran antoisa* tarkoitti, että teemaa käsiteltiin huomattavasti suppeammin kahteen edelliseen verrattuna, ja se esiintyi enintään kahdessa eri elämän osa-alueessa elämänpolkua tarkasteltaessa. – *ei antoisa* luokiteltiin niin, ettei teema esiintynyt lainkaan haastateltavan puheessa. Luokiteltuani jokaisen teeman antoisuuden kaikkien haasteltavien kohdalta koostin näistä tiedoista koko aineiston kattavan matriisin. Tätä matriisia hyödyntäen koostin tutkimukseni tulokset pääpiirteittäin.

Seuraavaksi lähdin rakentamaan teemakohtaisia analyyseja matriisia hyödyntäen. Eskola (2015, 198) käyttää tästä termiä lumipallotekniikka: antoisimpien ydinlähtökohtien ympärille lähdetään rakentamaan teemakohtaista raporttia vastausten antoisuuden perusteella. Näin neljännen analyysivaiheen lopuksi kirjoitin auki omat tulkintani jokaiseen teemaan liittyen. Eskola (2015, 198) kirjoittaa, että matriisia on mahdollista lähteä purkamaan myös haastateltava kerrallaan, jolloin saataisiin ikään kuin tapauskuvaukset kustakin tyypistä. Tässä tutkimuksessa päädyin kuitenkin teemakohtaiseen tarkasteluun teoriaohjaavan analyysitavan vaikuttaessa edelleen vahvasti valintaani.

Viides vaihe Eskolan (2015, 201) esittämässä mallissa kytkee teorian osaksi neljännessä vaiheessa tuotettua tekstiä – aineistosta nousseita tuloksia kytetään osaksi aiempaa tutkimusta ja teoriaa, toisin sanoen tässä tutkimuksessa osaksi muotoutuvan aikuisuuden teoriaa. Kuudes ja viimeinen vaihe analyysissä on tutkimustulosten hiominen lopulliseksi tekstiksi osaksi tutkimusraporttia.

4.5 Luotettavuus

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 134) tuovat esille, että laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arvioinnissa nousevat nopeasti esille kysymykset tutkimustiedon totuudellisuudesta ja tiedon objektiivisuudesta. Laadullisesta tutkimuksesta puhuttaessa tutkimus on totta muun muassa konsensukseen perustuvassa totuusteoriassa – teoriassa korostuu se, että ihmisjoukko voi luoda yhteisymmärryksen tietystä tilannekohtaisesta totuudesta (emt. 2009, 135). Tässä tutkimuksessa totuuden etsintä pohjautuu juuri konsensukseen pohjautuvassa totuusteorialle. Tutkijana pyrin löytämään yhdistäviä tekijöitä haastateltavien elämänpoluista, ja analyysin kautta luomaan näistä yhteneväisen konsensuksen aineiston ehdoilla.

Tiedon objektiivisuuden problemaattisuus kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tunnustettu tutkimuksen saralla. Tässä on syytä kiinnittää huomiota paitsi havaintojen luotettavuuteen, myös niiden puolueettomuuteen. Viimeiseksi mainittu nousee luotettavuuden kannalta kysymykseksi esimerkiksi siinä, kun tarkastellaan sitä, onko tutkija pyrkinyt todella ymmärtämään tutkittavaa kohdetta tiedonantajien omista lähtökohdista käsin, vai suodattuuko informaatio tutkijan omien suodattimien, kuten iän, sukupuolen, kansalaisuuden tai mielipiteiden läpi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135 - 136). Tässä tutkimuksessa pyrin tutkijana aktiivisesti pitämään tämän ongelmallisuuden mielessäni. Toisaalta objektiivisuuteen pyrkimistä hankaloitti se, että tutkijana kuulun itsekin iän ja kokemusmaailman puitteissa tutkittavaan kohdejoukkooni. Tämä vaikutti väistämättä siihen, että tieto heijasteli omakohtaista kokemusmaailmaa. Tämä ilmiö on kuitenkin kvalitatiivisen tutkimuksen perinteessä tunnustettu; tutkija luo kuitenkin itse tutkimusasetelmansa, ja käyttää omaa tulkintaa aineiston analyysissa (emt. 2009, 136.).

Oma näkemykseni muotoutuvan aikuisuuden teorian olemassa olosta vaikutti tulostenkin tarkasteluun – yhteneväisyyksiä aineiston ja teorian osalta oli helpompi löytää oman kokemusmaailman perusteella. Tässä pyrin aktiivisesti sulkemaan oman henkilökohtaisen näkemykseni pois tulosten tul-

kinnassa peilaten aktiivisesti teoriaa kritisoivia näkökulmia tutkimustuloksiin aineiston analysoinnin viimeisessä vaiheessa.

Hirsjärvi ja Hurme (2015, 185) kirjoittavat, että pyrittäessä objektiivisen totuuden määrittelyyn tutkimusprosessin luotettavuuden arviointi perustuu reliaabeliuden ja validiuden käsitteisiin. Tutkimuksen reliaabeliudella viitataan tutkimuksen toistettavuuteen ja tulosten paikkansapitävyyteen tutkijasta tai tutkimusmenetelmästä riippumatta (emt. 2015, 188). Tutkimuksen validiteetti taas tarkoittaa sitä, että tutkimus todella vastaa siihen, mitä on luvattu (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136). Perinteisesti tutkimuksen reliaabeliutta ja validiutta on pidetty kvantitatiivisen tutkimusperinteen mittareina (emt. 2009, 136). Hirsjärvi ja Hurme (2015, 188) ovat teoksessaan esittäneet tapoja, joilla näiden käsitteiden määrittämistapoja voidaan soveltaa laadulliseen tutkimukseen. Tämän tutkimuksen yhteydessä käytän termiä *luotettavuus* kuvatessani edellä mainittuja asioita.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa fokuksena tulisi olla tutkijan toiminta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkijan on otettava analyysia tehdessä huomioon kaikki aineisto huomioon, ja että materiaali on litteroitu tarkoituksenmukaisesti ja oikein. On myös olennaista, että tutkimuksen tulosten esittämisessä pyritään heijastamaan mahdollisimman pitkälle tutkittavien ajatusmaailmaa. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 189.) Tässä tutkimuksessa pyrin laatimaan haastattelurungon niin, että tutkijana ohjailisin mahdollisimman vähän kysymystenasettelulla haastateltavan sanomisia. Näin pyrin siihen, että aineistosta kuuluisi todella tutkittavan oma ääni. Aineiston analyysisä etenin yksilöanalyyseista teemakohtaisiin analyysihin, tällä pyrin varmistamaan sen, että otin tutkimuksessa aineiston huomioon kattavasti kokonaisuudessaan.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden määrittelyssä olennaiseksi nousee rakennevalidius; ovatko tutkimuksessa siis käytössä ne käsitteet, jotka määrittävät tutkittavaa ilmiötä (Hirsjärvi & Hurme 2015, 187; 189). Laadullisen tutkimuksen tulkintaan perustuvuus tarkoittaa myös sitä, että toinen tutkija voi päätyä erilaiseen lopputulokseen eikä se heikennä itse tutkimuksen laatua.

Olennaista on kuitenkin se, että tutkija pystyy osoittamaan tutkimuksensa luotettavuuden dokumentoimalla ja perustelemalla tarkasti sitä, miten on päätyntä luokittelemaan aineistoa ja kuinka on päätyntä kuvaamaan tutkittavien kokemusmaailmaa valitsemallaan tavalla (emt. 2015, 189). Tässä tutkimuksessa luotettavuuden perusteena on vahva teoriatausta, jonka käsitteiden avulla pyrin ymmärtämään tutkimaani ilmiötä, eli muotoutuvaa aikuisuutta. Toisekseen olen pyrkinyt avaamaan mahdollisimman seikkaperäisesti tutkimukseni menetelmällisiä ratkaisuja ja avaamaan tutkimusprosessin etenemistä. Näin myös tutkimuksen toistettavuus on huomioitu toteuttamisprosessia kuvatessa.

4.6 Eettiset ratkaisut

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 127) kirjoittavat, että eettinen kestävyys on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli. Eettisyys läpäisee paitsi tutkimuksen laadun, myös tutkijan toiminnan. Tutkijan on varmistettava usea tutkimuksen laadun takaava seikka, muun muassa se, että tutkimussuunnitelma on laadukas, ja että raportointi on tarkkaa ja hyvin tehtyä. Toisaalta eettisyys ei voi jäädä ainoastaan tutkimusprosessin laadukkuuden tarkistuslistaksi, vaan tutkijan toimintaa on ohjattava eettinen sitoutuneisuus. (Emt. 2009, 127).

Myös tutkimusaiheen valintaa ohjaa tutkimuksen eettisyys. Tutkimusaiheen valinnassa ja pohdinnassa tulee pystyä selkeyttämään se, kenen ehdoilla tutkimusaiheen valinta tapahtuu ja mitkä ovat tutkimuksen tarkoitusperät. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129). Tässä tutkimuksessa tutkijan omat mielenkiinnon kohteet ohjasivat olennaisimmin tutkimuskohteen valintaa. Tutkimuksen tarkoitusperinä on kaksi seikkaa. Toisaalta tutkimus on opinnäytetyö, jonka selkeänä tähtäimenä on tutkinnon suorittaminen. Eettistä näkökulmaa tutkimusaiheen valinnassa edustaa oman ammatillisen näkemykseni laajentaminen. Uskon, että aihepiirinä muotoutuva aikuisuus hyödyttää minua tulevana ohjausalan ammattilaisena ja syventää ymmärrystäni ihmisten kohtaamisessa, joten tästä ammattieettisestä näkökulmasta tutkimusaiheeni valinta on perusteltua.

Haastateltavien näkökulmasta haastattelutilanteen rakentaminen vastavuoroiseksi ja keskustelunomaiseksi vahvisti tutkimuksen eettisyyttä – jokainen haastateltavista ilmaisi haastattelun jälkeen, että oman elämän tarkastelu elämänpolun muodossa tuntui hyödylliseltä kokemukselta oman elämän ja sen suunnittelun kannalta. Tutkijana minulle oli alun alkaen tärkeää, että tutkimuksen teko hyödyttää myös haastateltaviani, ja ratkaisin tämän tuomalla osin myös ohjauksellisen elementin, eli elämänpolun tekemisen osaksi haastattelua. Se, että haastateltavat kokivat haastattelun hyödylliseksi myös itselleen osoittaa eettisen näkökulman toteutumisesta myös haastateltavien osalta.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 131) yleistävät, että ihmistieteellisessä tutkimuksessa ihmisoikeudet muodostavat tutkimuksen eettisen perustan. He esittävät teoksessaan seitsemän kohdan listan, joilla selvennetään, mitä asioita tutkittavien suojaamiseksi tulee huomioida eettisesti kestävässä tutkimuksessa.

1. Tutkijan on selvitettävä osallistujille tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit ymmärrettävällä tavalla.
2. Tutkittavilla on oltava vapaaehtoinen suostumus tutkimukseen, ja he voivat halutessaan kieltäytyä tutkimuksesta ja keskeyttää mukana olonsa milloin tahansa. Lisäksi tutkittavalla on oikeus kieltää itseä koskevan aineiston käyttö tutkimuksessa jälkikäteen, ja tutkittavalla on oikeus tietää nämä oikeutensa.
3. Osallistujan on tiedettävä, mistä tutkimuksessa on kyse.
4. Tutkijan on turvattava osallistujien oikeudet ja hyvinvointi tutkimuksen aikana, ja mahdolliset ongelmat on otettava etukäteen huomioon.
5. Tutkimustietojen on oltava luottamuksellisia, niitä ei luovuteta ulkopuolisille ja tietoja käytetään vain luvattuun tarkoitukseen.
6. Osallistujien anonymiteetti on suojattava, ellei osallistuja ole antanut lupaa identiteettinsä paljastamiseen.

7. Osallistujalla on oikeus odottaa tutkijalta vastuuntuntoa, ja tutkijan on sitouduttava noudattamaan lupaamiaaan sopimuksia, ettei tutkimuksen rehellisyyttä vaaranneta.

Tutkimukseni aihe sitoutuu lähtökohdiltaan vahvasti ihmistieteisiin, joten eettisyyden takaamiseksi pyrin ennen kaikkea noudattamaan tutkimusprosessissa edellä mainittuja ohjenuoria tutkimukseni eettisten ratkaisujen kohdalla. Tämä oli ehdottoman tärkeää, sillä tutkimukseni aihepiirit saattoivat sivuta hyvinkin arkaluontoisia aiheita. Tutkimushaastattelujen aluksi pyysin jokaista haastateltavaa allekirjoittamaan suostumuslomakkeen, jossa he lupautuivat siihen, että heidän tietojaan käytetään osana tutkimusta, ja jossa informoitiin mahdollisuus keskeyttää haastattelu milloin tahansa. Ennen lomakkeen täyttööä kerroin tutkittavalle suullisesti, mitä tutkimukseni koskee, millaisia menetelmiä tulen tutkimuksessani käyttämään ja mikä tutkittavan osallisuuden rooli tutkimuksessani on. Allekirjoitin myös tutkijana saman lomakkeen, jossa takasin tutkittavien identiteetin suojaamisen tutkimusraportissa, ja sitouduin aineiston salassapitoon ja tietojen luottamukselliseen käsittelyyn. (ks. LIITE 1). Tutkittavien anonymiteettiä pyrin suojaamaan keksimällä tutkittaville peitenimet, joita käytin tutkimusraportissa. Tietojen salassapito tutkimuksen aikana ja sen jälkeen oli olennainen osa tutkimustietojen luottamuksellisuutta, joten säilytin tutkimusaineistoa tietokoneella salasanasuojatussa palvelussa, ja konkreettisia elämänpolkuja lukitussa kaapissa. Tutkijana sitouduin hävittämään aineiston, kun itse tutkimus valmistuisi.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Olen määrittänyt tutkimustulokset niiden antoisuuden mukaan teemoittain. Antoisuuden mittarina toimi kunkin teeman esiintymisen määrä litteroiduissa yksilöanalyysseissa. Teoriaohjaavina teemoinani toimi Arnettin (2015, 9) muotoutuvan aikuisuuden keskeiset tunnuspiirteet. Näiden lisäksi kuudentena teemana analysoinnissa vastausten perusteella ilmeni *sosiaaliset tukiverkostot muototuvaassa aikuisuudessa* – tämä teema ei luontaisesti sopinut Arnettin (emt.) esittämän teorian tunnuspiirteisiin. Kunkin teeman esiintymisen antoisuus aineiston osalta on esitetty taulukossa 2. Matriisissa pystysarakkeet kuvaavat kuutta eri teemaa (T1 – T6), ja vaakarivistöt kuvaavat kuutta haastateltavaa (H1 – H5).

TAULUKKO 2. Matriisi aineiston antoisuudesta teemoittain Eskolaa (2015, 197) mukaillen.

	1.TEEMA: Oman identiteetin tutkinta ja kokeilut	2. TEEMA: Epävakaisuus elämän eri osa-alueilla	3.TEEMA: Keskittymisen itseen itsenäisen elämän kynnyksellä	4.TEEMA: Tunne välitilassa elämisestä	5.TEEMA: Mahdollisuuksien näkeminen ja optimismi	6. TEEMA: Tukiverkostot nuorena aikuisuudessa
H1 Tiina	+++	++	+	++	+	++
H2 Jarno	+	+	+	++	++++	++
H3 Timo	+++	++	+++	+++	+	+++
H4 Riina	++	++	++	+++	++	+++
H5 Kati	+++	+	++	+++	++	++

Seuraavaksi esittelen keskeisimmät tutkimustulokset ryhmiteltynä niiden antoisuuden mukaan. Myös Arnettin (2015) teoriaa kritisoivat näkemykset saivat tukea aineistossa, nämä linkitykset on esitelty teemakohtaisesti tulosten tarkastelun yhteydessä luvussa 6.

5.1 Identiteetin etsintä ja välitilan kokemukset

Muotoutuvan aikuisuuden teorian tunnuspiirteiden mukaisista teemoista kaksi nousi yksilöanalyysien suhteen kaikkein antoisimmiksi (ks. Taulukko 2). Nämä teemat olivat *oman identiteetin etsintä ja kokeilut sekä tunne välitilassa elämisestä*. Oman identiteetin etsinnän suhteen kaikki haastateltavat mainitsivat kokeilut osaksi elämänvaihetta. Kokeiluja oli muun muassa sosiaalisissa suhteissa, harrastuksissa sekä koulutus - ja uravalinnoissa. Myös alkoholin käyttö ja siihen liittyvä hauskanpito mainittiin osana identiteetin etsintä kokeiluja. Tutkimustulosten mukaan aikuisuuden identiteetin tavoitteluun kuului selvästi pysyvyyden tunteen tavoittelu. Lähes jokainen haastateltava ilmaisi, että pyrki tai pyrkii elämänpolullaan stabiiliin elämäntilanteeseen joko ihmissuhteiden tai työuran suhteen. Identiteetin etsintä linkitettiin vahvasti työhön ja koulutukseen. Onnistumisen kokemukset koulutuksen ja/tai työn osalta vahvasti oman identiteetin löytymistä ja pysyvyyttä, ja päinvastoin haasteet tällä saralla vaikuttivat oman identiteetin rakennusprosessiin negatiivisestikin.

Kaikki haastateltavat toivat ilmi, että kokivat elävänsä nuoruuden ja aikuisuuden välimaastossa. Tämä esiintyi kauttaaltaan yleisenä kokemukseksi elämänpoluilla, mutta se nousi myös selkeästi yhdistettyinä joihin osa-alueisiin eri tutkittavien kohdalla. Muutokset asumisjärjestelyissä kuuluivat jollain tavalla kaikkien haastateltavien elämään luoden välitilassa asumisen kokemuksia. Osalla välitilan kokeminen liittyi eri elämän osa-alueiden, kuten työn, opintojen ja vapaa-ajan väliseen tasapainoiluun: tutkittavat kokivat, että itsensä kokeminen joko nuorena tai aikuisena vaihteli riippuen asiayhteydestä. Kaiken kaikkiaan välitilassa eläminen ei tutkimustulosten valossa ollut haasta-

teltaville mieluista tai tahdonalaista aikaa, vaan jokaisella tutkittavalla oli selkeänä pyrkimyksenä saavuttaa koettu itsenäisyys ja aikuisuus.

5.2 Tärkeät tukiverkostot

Toiseksi antoisin teema vastauksien perusteella oli aineistossa toistuvasti ilmennyt teema *sosiaalisten tukiverkostojen merkitys muotoutuvassa aikuisuudessa* (ks. Taulukko 2). Kaikki haastateltavat toivat ilmi, että heillä on elämässään sosiaalisia tukiverkoja, joiden merkitys tässä elämänvaiheessa on suuri. Sosiaalisiksi tukiverkostoiksi mainittiin perhe, parisuhde, vertaissuhteet sekä myös läheisten ihmissuhteiden lisäksi ulkopuolelta tulevat tukitoimet, kuten psykologin tai opinto-ohjaajan palvelut. Tuen tarve ja määrä vaihteli tutkittavasta ja tuen tarjoajasta riippuen, mutta yhtä kaikki tukiverkostojen olemassaolo koettiin merkityksellisenä ennen kaikkea valintojen ja päätösten tukena.

Sosiaaliset tukiverkostot yhdistettiin myös kuuluvaksi koulutukseen ja työelämään. Sosiaaliset verkostot ja kannustus auttoi kolmen haastateltavan osalta lujittamaan omaa sitoutumista omalle uravalinnalle. Toisaalta myös kaksi haastateltavista toi ilmi, että sosiaaliset tukiverkostot ovat auttaneet konkreettisesti myös työn saannissa.

5.3 Oman itsen tarkastelun ja mahdollisuuksien aikakausi

Kolmanneksi antoisimmat teemat analyysiyksiköiden mukaan olivat *keskittyminen itseen itsenäisen elämän kynnyksellä sekä mahdollisuuksien näkeminen ja optimismi* (ks. Taulukko 2). Kaikki haastateltavat näkivät oman elämän pohdiskelun ja itsensä tutkiskelun tärkeäksi osaksi omaa elämäänsä. Kaikki tutkittavat osasivat tuoda haastattelutilanteessa selkeästi ilmi omat vahvuusalueensa ja toisaalta myös kehitystarpeensa muotoutuvan aikuisuuden elämänvaiheessa. Lisäksi tutkittavat korostivat kaikki sitä, että omien intressien toteuttaminen tässä elämänvaiheessa on ensisijaista, vaikkakin osalla haastateltavista läheiset ihmissuhteet asettivat reunaehdoja myös oman itsen toteuttamiselle. Myös it-

senäistyminen nostettiin tässä teemassa olennaiseksi – tähän liittyi jokaisen haastateltavan kohdalla olennaisena osana vanhempien luota pois muuttaminen ja siitä seurannut vapaus.

Mahdollisuuksien näkeminen ja optimismin kokeminen elämäntilanteessa näyttäytyi tutkimustuloksissa vaihtelevasti. Kaiken kaikkiaan tutkittavat toivat aktiivisesti esille, että tulevaisuuden näkymät tuli suhteuttaa sen hetkiseen omaan elämäntilanteeseen. Neljä viidestä tutkittavasta kuitenkin koki tulevaisuuden suurimmaksi osaksi positiivisena haastatteluhetkellä, ja samaten neljä viidestä näki tulevan koulutuksen läpäisyn tai/ja työuran rakentamisen valoisana. Toisaalta kolme viidestä tutkittavasta toi ilmi, että tulevaisuuden mahdollisuudet olivat jossain kohtaa elämänpolkua olleet hyvin suppeaksi koettuja. Tulevaisuuden näkeminen negatiivisessa valossa liittyi esimerkiksi koulutuksen keskeyttämiseen, mielenterveyden ongelmiin sekä ongelmiin sosiaalisissa suhteissa. Vaikka tutkittavat toivat vaihtelevia näkemyksiä omiin mahdollisuuksiin liittyen, kaikilta löytyi uskoa tulevaan.

5.4 Epävakaisuus nuoren aikuisen elämässä

Epävakaisuus elämän eri osa-alueilla näyttäytyi tutkimustulosten valossa vähiten antoisana teemana – vaikkakin tässäkin teemassa ei ollut yhtäkään ”ei antoisaa” – luokitusta minkään yksilöanalyysin kohdalla (ks. Taulukko 2). Haastateltavilla elämän epävakaisuuden kokeminen liittyi elämänpolun taitekohtiin ennen kaikkea koulutuksen osalta. Kolme haastateltavista kertoi keskeyttäneensä koulutuksen vähintään kerran muotoutuvan aikuisuuden elämänvaiheessa, ja neljä viidestä oli jossain kohtaa ikävaihetta kyseenalaistanut omia koulutusvalintojaan, vaikkei nämä pohdinnat välttämättä johtaneet koulutuksen keskeyttämiseen. Jokainen epävakaisuutta kokenut haastateltava linkitti epävakaisuuden kokemisen stressiin ja ahdistukseen.

Epävakautta koettiin myös työn sekä ihmissuhteiden tiimoilta. Ihmissuhteiden osalta epävakauden kokemuksia aiheuttaviksi tekijöiksi mainittiin kaveripiirien vaihtelut, paikkakunnan muutokset esimerkiksi koulutuksen

tai työn perässä, parisuhteiden kariutumiset sekä toisaalta myös parisuhteen kestävyys epävakaa elämäntilanteessa. Työelämässä epävakaisuutta aiheuttivat työelämän ennalta-arvaamattomuus, työsuhteiden määräaikaaisuudet, töiden saanti sekä urakehityksen vaihtelevuus.

6 TULOSTEN TARKASTELU

6.1 Oman identiteetin tutkinta ja kokeilut

Oman elämän ja itsen etsinnässä kaikki haastateltavat mainitsivat erilaisten kokeilujen kuuluneen osaksi elämänpolkuaan muotoutuvassa aikuisuudessa. Arnett (2000, 249) mukaan muotoutuvan aikuisuuden kokemuksellinen liikku- ma-ala on erityislaatuista verrattuna muihin elämänvaiheisiin. Nuorella aikuisella on vapaat kädet kerryttää kokemuksia erilaisten kokeilujen kautta, eivätkä varsinaiset aikuisuuden vastuut ja rooli- odotukset ole vielä välttämättä ajankoh- taisia (Arnett 2000, 249; Furstenberg, Rumbaut & Settersten 2005). Tämä välittyi myös tämän tutkimuksen haastateltavien elämässä - kokeilut kattoivat laajasti eri elämän osa-alueet. Neljä viidestä mainitsi, että juhliminen ja hauskanpito kuului tähän elämänvaiheeseen. Lähes jokainen mainitsi myös alkoholin kuu- luvan osaksi hauskanpitoa ja irrottelua. Kokeiluja kuului tämän lisäksi myös ystävyys- ja parisuhteisiin, harrastuksiin sekä koulutusvalintoihin. Kaiken kaikkiaan tämän tutkimuksen nuoret aikuiset etsivät omaa juttuaan ja muova- sivat identiteettiään varsin aktiivisesti kokeilujen kautta.

"Välillä tuntuu et kun nykyään kun kavereita tuntuu että on vähän joka lähtöön, niitä on jokapuolella kun on asunu monessa paikkaa ja tälle, ja sitten niistä nyt ei silleen pulaa ole....sitten tossa oli semmonen lyhyt suhde 21-v...mutta se meni miten meni ja....eikai siinä sen kummempia." - Kati, 23.

"ja sitten tuli siin muutenkin riennoissa käytyä, olihan ne hauskoja rientoja." - Timo, 27.

"Ylipäätään se oli fuksivuonna se et kaljanjuonti ja sosiaaliset piirit meni aika käsi kä- teen." - Jarno, 25.

Oman identiteetin etsinnässä ihmissuhteet ja kokeilut niissä tulivat haastateltavien kohdalla voimakkaasti esille muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheessa. Barry kollegoineen (2008) tuo esille, että prososiaalisuus kuuluu olennaisesti muotoutuvaan aikuisuuteen. Tämän tutkimuksen osalta tämä nousi ilmi aineistosta: kaveripiirien laajentaminen ja verkostoituminen mainittiin kuuluvan etenkin opintojen aloittamisen yhteyteen.

"... tai se alko silleen kun fuksiviikoilla tutustuttiin kaveripiiriin ja uusiin kavereihin."
- Timo, 27.

Aineistosta nousi esille myös kipuilut juuri ihmissuhteisiin liittyvissä etsinnöissä ja kokeiluissa. Kahden haastateltavan kohdalla esille nousivat pettymykset ihmissuhteisiin liittyen. Kaveripiirien muodostuminen esimerkiksi opintojen alkutaipaleella ei yhden haastateltavan kohdalla onnistunut omien odotusten mukaisesti, ja toisen haastateltavan kohdalla kaveripiirien kokeilut linkittyivät oman identiteetin epävakaisuuteen ja riskikäyttäytymiseen. Ihmissuhteisiin liittyvät kokeilut ei nuorella aikuisella siis välttämättä ole vain mahdollisuuksien täyteisiä, vaan matkaan kuuluu myös haasteita ja epävarmuutta.

Aineistosta nousi esille selkeä yhteneväisyys siinä, että mitä enemmän haastateltava identifioi itsensä itsenäiseksi ja vastuulliseksi aikuiseksi, sitä enemmän hän myös haki tai oli saavuttanut pysyvyyttä ihmissuhteisiin. Arnett (2015) tuo myös esille, että stabiiliuden löytyminen elämään on yksi identiteetin etsintäprosessin tarkoitus muotoutuvassa aikuisuudessa. Kahden haastateltavan osalta ennen kaikkea vakiintunut rakkaussuhde toi elämään vakautta, sitoutumista ja pysyvyyttä. Neljä haastateltavista kertoi myös kaveripiirin vakiintuneen selvästi elämänpolun varrella alku- ja loppupäätä verrattaessa.

"Nyt ollaan sitten vähän enemmän ja vähemmän aktiivisesti kateltu jo asuntoja tuolta muualtakii (vaimon kanssa)...omakotitaloja ja riviotaloja mihin rahkeet riittäis ja....ollaan asuntosäästämistä jo jonkun vuoden harrastettu. - - - .....no ihmissuhteet ehkä silleen et on se ehkä pikkuhiljaa vakavoinut ja rauhoittunut se meno, ihan niinku

iän tuomaa ja.....on tullu nuorena hölmöiltyä kaikenlaista mistä ei oo ollu niin ylpee jälkikäteenkään, on sitten oppinut olemaan” - Timo, 27.

”On ehkä ymmärtänyt sen kaverisuhteista että sieltä on semmosia kavereita nyt alkanu tipahtelemaan pois keiden kanssa ei ehkä enää oo niin samalla aaltopituudella ja se on niinku just vaikka semmosia kavereita joilla on vaikka lapsia et ei oo niin semmosta yhteistä tekijää...Nyt alkaa ehkä löytymään sellanen ydinpiiri siinäkin hommassa.” - Riina, 26.

Samankaltainen yhteneväisyys löytyi myös tarkasteltaessa identiteettiä oman uran rakentamisen näkökulmasta. Työidentiteetti koettiin vahvana ja stabiilina niiden haastateltavien kohdalla, jotka kokivat itsensä enemmän aikuisiksi kuin nuoriksi. Vaikka luonnollisesti korkeammalla iällä on merkitystä työidentiteetin muodostumisen kannalta, eivät nämä asiat ole välttämättä suoraan yhteydessä toisiinsa – kaksi haastateltavista kertoi kokeneensa työhön ja uraan liittyvän elämän osa-alueen vahvaksi jo varhaisessa vaiheessa omaa elämänpolkuaan.

”Työ on aina ollut keskeinen osa...jos mie 14- vuotiaana aloitin työurani niin kyl siin on kerennyt asennoitumaan siihen että kyl se raha jostain pitää tehdä.” - Timo, 27.

Oman identiteetin etsintään koulutuksen ja työn saralla aineistosta nousi kaksi erilaista polkua nuorten aikuisten elämänpolkuja tarkasteltaessa. Kolmella haastateltavista polku työidentiteetin rakentumisessa oli hyvinkin suoraviivainen aina koulutuksesta alkaen. Oma päämäärä koettiin vahvana, ja kaikkia kolmea yhdisti pitkäjänteinen kasvaminen omaan työidentiteettiin myös haasteiden kohdalla – vaikka esimerkiksi koulutus haluttuun päämäärään koettiin osan kohdalla raskaana, omaan uravalintaan sitouduttiin vahvasti.

"...et en katunu sitä ikinä (koulutuspaikan valintaa). Koska sit mie aattelin että se on se mitä mie haluan tehdä ja mie otan sen koulutuksen sieltä että miulla on niinku syy olla siellä ja kestää sitä paskaa periaatteessa." – Riina, 26.

Toinen aineistosta nouseva polku oli mutkikkaana koettu työidentiteetin rakennusprosessi. Kaksi haastateltavista ilmaisikin juuri työn ja koulutuksen kuu- luvan oman elämän epävarmuutta aiheuttaviin osa-alueisiin. Heillä taustalta löytyi useampi koulutuksen keskeyttäminen, ja koulutuksen ja työn osalta et- sintää leimasi lyhytjänteisyys. Toisaalta juuri näiden haastateltavien osalta työ- identiteetistä keskusteltaessa nousi vahvana onnistumisen kokemusten koros- taminen – molemmat haastateltavista kokivat, että onnistumiset työ – tai koulu- tusrintamalla toivat kaivattua tukea ja suuntaa vielä epävarmaksi koetun työ- identiteetin rakentamiseen.

"Sellasia itseilmaisullisia juttuja ja teatterijuttuja tehtiin (koulutuksessa) ja tällasta niin se anto ihan älyttömästi itsevarmuutta ja uskaltamista ja just niitä onnistumisen kokemuksia." – Tiina, 21.

Kaiken kaikkiaan työidentiteetin etsinnöissä juuri onnistumisen kokemukset ja pystyvyyden tunne koettiin kaikkien nuorten aikuisten kohdalla tärkeiksi asi- oiksi. Niillä, joilla työhön liittyvä identiteetti oli vielä alkuvaiheessa, tämä liittyi ennen kaikkea motivaation löytymiseen. Pidemmällä oman työidentiteetin ra- kentamisessa olevilla pystyvyyden tunne ja onnistumisen kokemukset tuntui- vat taas lujittavan sitoutumista omavalintaiselle elämänpolulle.

Yleisesti ottaen oman identiteetin etsintä on muotoutuvan aikui- suuden kulmakivi, ja tärkein tehtävä (Nelson 2005, 246). Tämän tutkimuksen osalta tämä näkyi selkeästi siinä, että tästä teemasta nousi selkeästi eniten kes- kustelua elämänpolkuja tehtäessä. Yhteistä oli myös se että jokaisen haastatel- tavan kohdalla oman identiteetin etsintä vakavoitui jossain kohtaa elämänpol- kua, pääpiirteittäin edellä käsiteltyjen osa-alueiden, uran ja koulutuksen sekä ihmissuhteiden osalta. Kahden haastateltavan osalta aineistosta nousi kuitenkin

myös sattuman merkitys oman elämän ja identiteetin osalta. Toinen haastateltavista näki kulkevasa elämäänsä lähinnä ”virran mukana menen”. Sattumalle annettiin tietoisesti valtaa omassa elämässä – aikuisuuden identiteettiin ajaututtiin ilman sen suurempaa etsintää. Toisen kohdalla taas omaa elämää ja identiteettiä merkittävästi jatkossa määrittäneet asiat tulivat elämään ”nurkan takaa”, samaten sattuman sanelemana.

”.. mä oon vähän sellanen virran mukana menevä persoona ylipäätään et...vois ruummin sanoo et on autopilotilla menny elämäänsä, mutta en nyt ihan niin pitkälle menis sanomaan.” – Jarno, 25.

”Mut se oli vähän silleen että en oo ehkä joutunu ettimään (omaa juttua)...koska poikaystävä tuli vähän sillai nurkan takaa, oma ala tuli nurkan takaa...” – Riina, 26.

Vaikka aikuisuuden identiteetin tavoitteluun kuuluu elämän pohdinnan vakaavoituminen, on nuoruuden huolettomuuden kokeminen vielä läsnä myös muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheessa (Arnett 2015, 10.) Myös haastateltavat toivat keskusteluissa esille huolettomuuden ja spontaaniuden omaan elämään kuuluvana osana. Puheissa tämä yhdistettiin kautta linjan juuri nuoruuden kokemiin elämänvaiheeseen.

”- - - vaikka ihmissuhteiden osalta tää on jo vanha suhde se kaheksan vuotta...niin sit taas niinku edelleen semmonen nuoruuden ilo siinä on.” – Riina, 26.

”Kyl tosta 15 – vuotiaasta sellainen spontaanius, sellainen tietty vapaus säilyny ittellä niinku mikä on ittelle tärkeä asia mut tietenkin sekin on muuttanut silleen merkitystä mitä se ittelle tarkoittaa.” – Tiina, 21.

6.2 Epävakaisuus elämän eri osa-alueilla

Elämän epävakaisuuden kokemukset liittyivät haastateltavilla ennen kaikkea elämän taitekohtiin. Useamman haastateltavan kohdalla koulutusvalinnat aihe-

uttivat epävarmuutta – esimerkiksi kolmen haastateltavan elämään oli jossain kohtaa muotoutuvan aikuisuuden vaihetta kuulunut koulutuksen keskeyttäminen, ja neljä kertoi pohtineensa ja kyseenalaistaneensa koulutusvalintojaan matkan varrella. Jokaisen haastateltavan elämään kuului myös paikkakunnan muutoksia. Omaa paikkakuntaa puntaroitiin ennen kaikkea oman koulutus – ja/tai uramahdollisuuksien puitteissa, mutta myös kahden haastateltavan kohdalla puolison elämäntilanne vaikutti tähän suuresti. Osa koki valinnat ja päätökset tähän liittyen hyvinkin stressaavina.

Côte ja Bynner (2008) toteavat, että elämän kehityskulun kontrolloimattomuus ja näin ollen epävakauden kokeminen kuuluu muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheeseen. Tämän tutkimuksen haastateltavat eivät tuoneet ilmi huolta liittyen kontrollin puutteen kokemuksiin omassa elämässä – epävakautta aiheuttavina tekijöinä koettiin sen sijaan paine omasta päätöksenteosta sekä omien päätösten ja valintojen kyseenalaistaminen.

"- -pitää alkaa tekeen jotain päätöksiä...tai kun miultakin alkaa kohta koulu loppumaan ja mihinkä sitä sitten menee ja haenko mie töitä tältä paikkakunnalta, onko täällä hyöä olla kun tää on niin kaukana tääl..." – Riina, 26.

"Kyl mä näkisin et koulutuksessa on löytäny sen...vähiten sen ei-oman jutun sanotaan niin eihän se 100% tunnu omalta jutulta mut aina kun käy sen ajatteluprosessin läpi niin tekis sen saman valinnan uudelleen...et niinku vähiten ei-omajuttu on määritel-mä." – Jarno, 25.

"Sitten siinä välissä oli semmonen että mä olin kämpällä jonkin aikaa, et mä mietin mitä mä teen, mitä mä opiskelen." – Kati, 23.

Arnettin (2015, 10) teoriassa ihmissuhteiden ja urakehityksen mainitaan aiheuttavan etenkin epävakauden kokemuksia nuorilla aikuisilla. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat teoriaa tässä suhteessa. Urakehityksen osalta etenkin työelämän ennalta-arvaamattomuus huolestutti. Kaksi haastateltavista eli epävar-

muudessa nykyisen työsuhteen määräaikaaisuuden tai kausiluonteisuuden vuoksi, ja toisaalta myös oman urakehityksen hitaus ulkopuolisista tekijöistä, kuten työnantajasta johtuen aiheutti epävakaisuutta työelämän kynnyksellä. Kahdella haastateltavista ei vielä ollut kertynyt merkittävää kokemusta työelämästä – varsinkin heille työelämä ja uran rakentaminen näyttäytyi epävarmana tulevaisuuden suunnitelmana, jota ei vielä tarkemmin osattu avata.

”Työ on semmonen et se on vähän mitäänsanomaton, ei mulla oo hirveesti ollu työtä.”

– Kati, 23.

Ihmissuhteiden osalta lähes kaikki kokivat tai olivat kokeneet epävakaisuutta jossain vaiheessa muotoutuvan aikuisuuden aikaa. Kahden tutkittavan kohdalla ihmissuhteissa oli nuoren aikuisen elämän varrella tapahtunut isoja muutoksia parisuhteeseen liittyen – ero kumppanista koettiin linkittyvän omaan elämään hyvinkin epävakauttavana tekijänä. Toisaalta ihmissuhteisiin liittyvä epävakaus elämässä liittyi yhden tutkittavan kohdalla rankaksi koettuun etäsuhteen ylläpitoon, ja toinen koki ihmissuhteista keskusteltaessa sosiaalisen kanssakäymisen esimerkiksi oman uran rakentamisen suhteen epävarmana alueena. Kaiken kaikkiaan ihmissuhteisiin liittyvä epävakaisuus näyttäytyi jo viiden tutkittavan otoksessa monimuotoisena ilmiönä. Yhtä kaikki, jokainen koki nämä epävakaisuutta elämään tuovat tekijät kuormittavina tekijöinä omassa elämässä.

Muotoutuvan aikuisuuden teorian mukaan nuoret aikuiset usein ikään suunnittelevat elämänsä etukäteen – usealla on käsitys siitä, kuinka ”kä-sikirjoitus” nuoruudesta aikuisuuteen menee (Arnett 2015, 10). Neljä viidestä haastateltavasta toi keskusteluissa ilmi, että hänellä on tai on ollut jonkinlainen ennakkokäsitys omasta elämänsäkulusta. Lähes jokaisen kohdalla kuitenkin elämänsäkulku osoittautui ennalta-arvaamattomaksi: omien kuvitelmien rikkoutuminen aiheutti harmia ja paineita – yllättävät suunnan muutokset elämässä vaativat paljon pohdintaa. Jokaisen kohdalla oletukset kytkeytyivät koulutukseen

tai uraan, ja myös ihmissuhteiden muutokset vaikuttivat oman elämän etene-
misen suunnitelmassa.

*"No harmittihan se vaihtaa kun kovasti oli ollu suunnitelma ja kieltämättä vähän per-
hepaineita kun kaks isoveljee ja molemmat on diplomi-insinöörejä, ei kukaan oo kotona
painostanu siihen mut kyl sitä oli jo vähän kun omassa päässään itsestään selvää, oh-
jelmoituna et tälle uralle tässä ruetaan." - Timo, 27.*

*" Kun sillon naiivoisti ajatteli että näinhän se menee, sillon nuorena, että asiat vaan ta-
pahtuu, niin ei ne välttämättä tapahdu ja siinä joutuu tekemään sitten työtä - - - eihän
niinku mikään missään oo itsestään selvä asia." - Riina, 26.*

Myös riskikäyttäytyminen voi kuulua muotoutuvan aikuisuuden elämänvai-
heeseen. Arnett (2000, 475) liittää holtittomuuden ja muun muassa päihteiden
käytön kipuiluun oman identiteetin etsinnän suhteen. Tässä tutkimuksessa hol-
tittomuus ja päihteiden käyttö yhdistyi omaan epävarmuuteen ja elämän epä-
vakaisuuden kokemiseen. Etenkin ne tutkittavat, joilla elämään kuului paljon
epävakaisuutta koulutusten keskeyttämisen ja ihmissuhteisiin liittyvien ongel-
mien muodossa kertoivat mielialan vaihteluiden, impulsiivisen käytöksen ja
alkoholin käytön liittyvän oman ahdistuksen purkamiseen. Sitä kokemusta, että
"mopo karkaa käsistä" ei niinkään yhdistetty oman paikan hakemiseen tai itsen
määrittelyyn, vaan se oli tulkittavissa reaktioksi elämän epävakaisuuteen ja en-
nakoimattomuuteen. Arnett (2000, 474) mainitsee itsekin teoriassaan negatiivis-
ten tuntemusten liittyvän epävakaisuuden kokemuksiin tässä elämänvaiheessa,
ja myös muotoutuvan aikuisuuden teoriaa kritisoivat tutkimukset tuovat esille,
että muun muassa Euroopassa nuoret aikuiset reagoivat yhteiskunnan epäva-
kaisuuteen ja ennakoimattomuuteen tunne-elämän ja mielenterveyden ongel-
min (Domagala - Krecioch & Majerek, 2013).

6.3 Keskittyminen itseen itsenäisen elämän kynnyksellä

Oman elämän pohdiskelu koettiin kaiken kaikkiaan tärkeäksi osaksi elämää haastateltavien kohdalla – kuten Arnett (2015, 14) esittää, on muotoutuva aikuisuus juuri luontainen ajankohta oman elämän tutkisteluun sekä oman ajatusmaailman muokkaamiseen. Itseen keskittyminen tuli tutkittavilla ilmi siinä, että he olivat hyvin tietoisia siitä, missä he olivat omalla mittapuullaan elämässään onnistuneet, ja missä vielä olisi kehitettävää. Toisin sanoen haastateltavilta löytyi taitoa reflektoida omaa elämäänsä aikuisuuden puitteita rakentaessa.

”Mä voisin opetella oleen vähän sosiaalisempi ihminen - - - et monissa koulukursseisakin on ollu että pitää olla yhteydessä johonkin firmaan tai tahoihin niin puhelinpuhumista ihan kammoan esimerkiksi et...se on pakko opetella sitten et työelämässä tarvi olla sosiaalisempi ja ihmisiin oma-aloitteisesti yhteydessä sun muuta.” – Jarno, 25.

”Oon kokenut että oon onnistunut ihan älyttömän hyvin tässä ihmissuhde – ja koulutusiassa...ne on tasapainossa, ne ei oo toisiaan poissulkevia, vaan ne on toisiaan tukevia.” – Riina, 26.

Oman elämän pohdiskelun suhteen neljä viidestä haastateltavasta toi ilmi, että oivallus itsestä vastuussa olemisesta oli merkittävää aikuistumisen kokemisessa. Omista valinnoista ja päätöksistä oli tärkeää pitää kiinni. Omia päätöksiä tehtäessä muiden mielipiteillä tuntui olevan vähäinen merkitys. Ennen kaikkea isoissa elämän taitekohtien päätöksissä, esimerkiksi koulutusvalinnoissa, tai toisaalta kolmen haastateltavan osalta päätöksessä koulun keskeyttämisestä etenkin omien vanhempien tai muiden auktoriteettiasemassa olevien ihmisen mielipiteillä ei ollut merkitystä.

”No en mie tiiä kun opettaja oli silleen et kauheesti kyseli et jatkaako se nyt vielä ja äiti ja muut oli silleen et kannattais nyt jatkaa ja varmaan se paine siinä et mitä muut ajatteli ja sit kun on aika sillai itsepäine niin se sit kun sitä kuunteli ja itte kun oli siiläi jo päättäny että lopettaa...” – Tiina, 21.

Vastuullisuuteen ja itsenäistymiseen linkittyi vahvasti kaikilla pyrkimys taloudelliseen itsenäisyyteen - taloudellinen itsenäisyys koetaankin kehityspsykologian näkökulmasta yhdeksi tärkeäksi aikuisuuden kehitystehtäväksi (Ahonen ym. 2006).

“Et jos tili on tyhjä niin sit ei osteta autonomiasia tai kaljaa, et ei se ikinä sillo sen vakaavampaa ollu. Nyt jos on tili tyhjä niin tarttee vähän mieltä enemmän. Et siin on enemmän niinku sen vastuuttomuuden seuraukset muuttunu niin radikaalisti että tarvii enemmän ollakin vastuullinen.” – Timo, 27.

Itsenäistymisen kynnyksellä luonnollisena osana koettiin pesäeron tekeminen omista vanhemmista. Kaikki haastateltavat toivat esille, että muutto omilleen oli ennen kaikkea vapautumisen aihe, vaikkakin tämä lisääkin vastaavasti vastuuta omasta itsestä, ja esimerkiksi juuri omasta taloudellisesta tilanteesta. Aineistosta välittyi selkeästi muotoutuvaan aikuisuuteen kuuluva vapautumisen tarve vanhempien ja auktoriteettien luomista rooliodotuksista (Arnett 2015, 14.) Nuoret aikuiset kuitenkin tiedostivat taloudelliset realiteetit oman itsenäistymisen reunaehtoina. Kolme viidestä haastateltavasta kertoi tarvinneensa elämäntilanteessa taloudellista tukea esimerkiksi vanhemmilta, tai muuttaneensa väliaikaisesti takaisin vanhempiensa luokse asumaan työ- tai rahatilanteen sanelemana. Tämä on ilmiö, jonka myös Arnett (2015, 52) toteaa kuuluvan osaksi muotoutuvan aikuisuuden ikävaihetta.

Osalle itsenäistyminen ja omillaan olo on jo aikuistumisen alkutaipeilla ollut selkeä päämäärä. Itsenäistyminen eteni kolmen haastateltavan osalta omalla painollaan, ilman sen suurempia koettuja haasteita. Kahden haastateltavan osalta taas itsenäisen elämän taitekohtaan kuului kipuiluja, eikä esimerkiksi omilleen muutto tai oman elämän pohdinta näyttäytynyt mukavana asiana. Molemmat tutkittavista toivat haastattelussa ilmi painiskelun mielen-terveyden ongelmien ja oman jaksamisen kanssa – oman elämänsuunnan pohdiskelu oli kuormittavaa, kun omasta terveydestä huolehtiminen vei paljon

energiaa. Näiden haastateltavien kokemukset tukevat Russelin ja Tophamin (2012, 382) tutkimustuloksia, joiden valossa elämänvaihe ei kaikille ole sitä elämän parasta ja myönteisintä aikaa, vaan se osa kokee ajan painostavana ja ristiriitojen täyteenä usean elämän osa-alueen saralla.

”No aika hyövin silleen että kyl mä osaan silleen pitää huolta itestä jos vaan ei tuntuis että on niin paljon asioita jotka kaataa päälle.” – Kati, 23.

Oman jutun löytyminen ja siitä kiinnipitäminen koettiin myös erittäin tärkeäksi asiaksi tässä elämänvaiheessa. Oman itsen ilmaiseminen oli kaikille haastateltaville tärkeää, osalla tämä ilmeni itselle mielekkään työn merkeissä, osalle oma juttu löytyi harrastuspiireistä. Vaikka tämä ilmiö liittyy kiinteästi myös aikuisuuden identiteetin rakennusprosessiin, on se myös osoitus ajatusten keskittämistä itseen aikuisuuden kynnyksellä. Kuten Arnett (2015, 13 – 14) sanoo, ei ikävaiheeseen kuuluvaa egosentrisyyttä voi rinnastaa itsekkyyteen; se on oman paikan hahmottamista elämäntilanteessa ja yhteiskunnassa.

Oma päätös ja oman elämän kartoittaminen oli kaikkien haastateltavien elämäntilanteessa tärkeäksi koettua. Kuitenkin kahden vakaassa parisuhteessa elävän haastateltavan kohdalla merkittävä huomio oli, että kaikki itsen keskittyvät päätökset tehtiin tietoisesti puolison ja parisuhteen ehdoilla – tämä nähtiin itsestänselvyytenä. Siinä missä vanhempien ja muiden auktoriteettien, kuten opettajien sananvalta omien valintojen suhteen oli pieni, puolison mielihiteellä ja tuella päätöksenteossa taas oli suuri painoarvo.

”No kyl itse asiassa eniten puolison kanssa tuli käytyä se läpi (koulutuslinjan vaihto). Raijan kanssa kyllä loppujen lopuksi päädyttiin siihen lopputulokseen et enemmän kun....porukoille mie vaan ilmoitin sen lopputuloksen et mie muuten vaihan.” – Timo, 27.

”Siis täähän tää poikaystävä leimaa täällä ihan niinku jatkuvasti et kaikki ne oikeen päätöksetkii mitä tekee ja valinnat niin kaikkiin se vaikuttaa...” – Riina, 26.

6.4 Tunne välitilassa elämisestä

Kaikki haastateltavat kokivat elävänsä jonkinlaisessa nuoruuden ja aikuisuuden välimaastossa. Subjektiiivinen kokemus nousi kaikkien vastauksena yleisenä kokemuksena, eikä osa haastateltavista osannut yhdistää sitä välttämättä mihinkään tiettyyn elämän osa-alueeseen. Tämä tukee Arnettin (2015) teoriaa, jossa tämä muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirre on kehitysvaiheelle hyvin tyyppillinen ilmiö. Kaksi haastateltavista käytti myös termiä ”nuori aikuinen” kuvaessaan itseään nykyisessä elämänvaiheessa. Matka nuoruudesta aikuisuuteen nähtiin ennen kaikkea prosessina, jonka ei oletetakaan olevan suoraviivainen.

”Mie niinku kokisin olevani nuori aikuinen, tai silleen et niin et ei oo enää sellanen nuori.” – Tiina, 21.

”Et välillä tuntee olevansa ihan penikka, ja välillä jotain muuta...” – Kati, 23.

”Loogisesti pikkuhiljaa tulee vastuuta ja muuta lisää et en mä nää että missään kohtaa tulee, niinku et tossa tai tossa selkeesti tulis muutos vaan se on sellanen jatkuva prosessi.” – Jarno, 25.

Subjektiiivisen välitilan kokeminen nousi osalla myös vahvasti linkitettyinä tiettyihin elämän osa-alueisiin. Kuten myös Arundel ja Ronald (2015, 886 – 887) tuovat muotoutuvaa aikuisuutta koskevassa artikkelissaan esille, kuuluu asumistilanteen vaihtelut ja epävakaisuus tähän kehitysvaiheeseen. Kaikkien haastateltavien elämään oli jossain vaiheessa kuulunut asumisjärjestelyjen muutoksia ja välitilan kokemuksia siihen liittyen tässä ikävaiheessa. Synä olivat pääsääntöisestä osa- ja määräaikaiset työsuhteet, muut taloudelliset syyt sekä toisaalta myös muutokset ihmissuhteissa. Kaikki kuitenkin kokivat, että itsenäisyys myös asumisessa oli tavoiteltava tila.

Välitilan kokemukset ovat aiheuttaneet haastateltavissa myös paljon huolta ja ahdistusta. Arnett (2000, 470) esittää teoriassaan, että muotoutuva aikuisuus on ennen kaikkea tahdonalaista, pääsääntöisesti huoletonta nuoru-

den ja aikuisuuden välimaastossa olemista. Tässä tutkimuksessa nousi kuitenkin kriittistä näkökulmaa tukevia kokemuksia tästä ilmiöstä – muun muassa Côté ja Bynner (2008) kirjoittavat, että ikäkauteen kuuluu enemmän selviytymismalleja, joilla nuoret koettavat vastata haastaviin olosuhteisiin monessa suhteessa epävarmassa elämäntilanteessa. Kolme viidestä haastateltavasta kampaailikin välitilassa elämisen tuomien haasteiden kanssa. Yhden elämäntilanteeseen kuului haastavuus opintojen ja vakituisen työpaikan yhdistämisestä, jolloin väistämättä toinen elämän osa-alueista kärsi ja pitkittyi. Toisen elämässä taas oma opiskelupaikka ja puolison työ toi konkreettista välimatkaa sosiaaliin tukiverkoston. Kolmannella elämäntilanteen kannalta tarvittavat ulkopuolisen tuen palvelut kuuluivat kiinteästi osaksi välitilassa elämistä, ja byrokratia, lomakeviidakko ja kontrolli koettiin melko lannistavana.

”Tai niinku pää toisessa paikassa ja sydän toisessa paikassa....niinku ärsyttävää...ihan niinku...rasittavaa - - - 20 – 23 et siinä tuli semmonen että....että kuinka paljon ihminen oikeesti jaksaa.” – Riina 26.

”On paljon asioita mistä pitää huolehtia, sen lisäksi että on opiskelut ja kaikki niin on vähän semmonen...ja byrokraattinen maa, et kyllähän siinä aina yrittää parhaansa vaikka välillä tuntuu että hukkuu papereihin...” – Kati 23.

”...on tää tietty osaltaan hidastanut niitä opintoja kun on joutunu käymään siellä töissä ja vähän pahaankin rakoon....muun muassa opinnäytetyön kanssa oon joutunu tekeä töitä silloin kun ois tehny mieli tehdä opinnäytetyötä alta pois ja nythän se on myöhässä se oppari.” – Timo 27.

Yhteistä kaikille kokemuksille oli, ettei tilannetta koettu vapaaehtoisena välitilassa elämisenä – jokaisen osalta tilanteen taustalla oli jokin syy, joka pakotti haastateltavat käymään läpi rankkana koettua elämäntilannetta. Syinä oli konkreettisimmillaan taloudelliset tekijät ja ammattipätevyyden saavuttaminen, ja toisaalta myös etäisempänä koettu toive oman elämäntilanteen parantumisesta.

ta. Kaiken kaikkiaan tätä tutkimustulos tukee Côtèn ja Bynnerin (2008) esittämää kritiikkiä Arnettin (2000) teoriaa kohtaan; toisinaan välitilassa eläminen on olosuhteisiin vastaamista pakon edessä.

Kaikki haastateltavat kokivat olevansa jossain suhteessa nuoria, ja jossain asioissa taas aikuisia. Nuoruuteen liittyvinä asioina mainittiin lähes kaikkien osalta ensiaskeleiden ottaminen työelämän saralla. Myös opintojen keskeneräisyys nähtiin hyvin konkreettisenä nuoruuden merkkinä. Toisaalta vastauksista kävi ilmi muotoutuvaan aikuisuuteen Arnettin (2000, 470) mukaan olennaisesti kuuluva valinnanvapauden merkityksellisyys tässä elämänvaiheessa. Sitoutumattomuus mainittiin olennaisena osana oman nuoruuden kuvailua – ovia haluttiin pitää auki niin tulevan työpaikan, paikkakunnan kuin taloudellisen riippumattomuudenkin suhteen.

Muotoutuvan aikuisuuden teoriassa aikuisuuden kokemista voidaan tarkastella siten, kuinka yksilö identifioi itselleen aikuisuuteen kuuluvaa kolmea kriteeriä: oman vastuullisuuden tunnustamista, itsenäistä päätöksentekoa sekä taloudellista itsenäisyyttä (Arnett 2015, 15). Myös tämän tutkimuksen haastateltavat toivat esille nämä asiat keskusteltaessa aikuisuudesta. Vastuullisuuden tunnustaminen linkitettiin ennen kaikkea oman työidentiteetin vakiinnuttamiseen ja vastuunkantoon työelämässä. Itsenäisyys nähtiin kuuluvan päätöksen tekoon niin koulutuksen kuin henkilökohtaisen elämänkin osalta, mutta itsenäisyyden kokeminen jo yleisesti nähtiin osana aikuisuuden kokemista. Taloudellinen itsenäisyys oli kaikille tärkeä ja tavoiteltava aikuisuuden kriteeri. Haastateltavien vastauksista korostui aikuisuutta määriteltäessä myös oma henkinen kasvaminen. Ennen kaikkea rankoista nuoren aikuisuuden myllyryksistä selviäminen toi itsevarmuutta ja rohkeutta, joka niin ikään nähtiin osana aikuiseksi kasvamista.

"Jos aattelee niin et se on semmosta tylsää vakiintumista ja päivät on samanlaisii niin joo ehkä se tuntuu silleen pahalta mutta sit taas toisaalta se voi olla sitäkin että kaikki nää on täällä nuoruuden ja nuoren aikuisuuden kuopat on käyty." – Riina, 26.

"Ehkä on jollai tapaa kuitenkin silleen rohkeempi kysymään asioita mitä vanhemmaksi tulee." – Tiina, 21.

"--- että ne rajat,...nyt tietää mikä on semmonen mistä ei pidä, mitä ei halua itelleen ja ossaa sannoo siitä kyllä." – Kati, 23.

Vaikka pääsääntöisesti haastateltavien itse esiin tuomat asiat olivat samassa linjassa Arnettin (2000) esittämien aikuisuuden kriteerit kanssa, ilmeni aineistosta täysin päinvastaisiakin tuloksia. Arnettin (emt.) teoriassa tietyt perinteikkäät aikuisuuden etapit edustavat aikuistumisen kokemusta. Tällaisia ovat muun muassa koulutuksesta valmistuminen sekä vakiintunut parisuhde. Perinteisesti naimisiinmeno mielletään vakiintumisen kulminaationa ja osaksi aikuisuuden kehitysvaihetta (Ahonen ym. 2006, 191). Haastateltavista kaksi eli jo vakiintuneessa parisuhteessa. Kumpikaan ei kuitenkaan nähnyt naimisiinmenoa millään tavalla aikuistumiseen liittyvänä asiana. Muotoutuvan aikuisuuden kehitysvaiheen ikämääritelmän (18 – 29 v.) mukaisesti tosin tuoreimman tutkimustiedon mukaan keskimääräinen naisilla 31,2 ja miehillä 33,4 vuoden ensiavioitumisikä ei enää kuulu teorian piiriin (Suomen virallinen tilasto 2016, 1). Toisaalta voidaan pohtia, kieliikö tämä tilastollinen ensiavioitumisen iän nousu (emt 2016, 1) siitä, että aikuisuuden kriteerien saavuttaminen on siirtynyt myöhemmäksi, ja välitulassa elämisen aika on pitkittynyt edelleen?

".....ei se ihmisestä aikuista tee jos naimisiin menee. Ehkä ne monesti ajatuksessa menee käsikädessä muttei musta liity toisiinsa." – Timo, 27.

"Vuosi sitten ollaan pohdittu parisuhteen kannalta että no mihin, mikä on seuraava askel ja tällästä mutta sekin on niinku tipahtanu tässä kohtaa että se ei oo sellanen ajan-kohtane ja merkityksellinen...meille toi koiran hankkiminen oli isompi asia kun miettii että menis vaikka naimisiin." – Riina, 26.

6.5 Mahdollisuuksien näkeminen ja optimismi

Viides teema näyttäytyi aineistossa antoisuuden puolesta vaihtelevana. Osalle haastateltavista tulevaisuuden pohdinta osoittautui haasteelliseksi oman elämäntilanteen vuoksi – paljon haasteita sisältävä tai vähän aikaa sitten sisältänyt elämäntilanne yhdistyi varovaiseen suhtautumiseen tulevaisuuteen nähden. Näin ollen saadut vastaukset suhteessa Arnettin (2015) esittämään muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteeseen mahdollisuuksien näkemisestä ja optimistisesta asenteesta tulevaisuutta kohtaan vaihteli. Toisaalta, antoisimmiksi kohdiksi aineistosta nousivat teeman osalta juuri ne seikat, jotka valaisevat toista näkemystä tulevaisuudennäkymistä. Tämän tutkimuksen haastateltavien tulevaisuuden näkymät eivät sisältäneet huimia toiveita tai suuria odotuksia, eikä dramaattisia elämänmuutoksia, vaan vastauksista näkyi kautta linjan realistinen asennoituminen tulevaisuuteen.

Vallitseva ajatus tulevaisuuteen liittyen oli valtaosalla kuitenkin hyvin positiivinen. Tulevaisuus nähtiin valoisana ja myönteisenä – neljä viidestä haastateltavasta korosti juuri optimistisuutta tästä aiheesta keskusteltaessa.

”No ihan mielenkiintoina ja valoisana mä koen sen (tulevaisuuden).” – Timo, 27.

”Ja just se että ihmissuhteet on varmallalla pohjalla ja nimenomaan tää että on vapaa-aika ja tällaset niinku...tääll on hyvä mennä eteenpäin.” – Riina, 26.

Tulevaisuuden näkeminen positiivisessa valossa liittyi myös siihen, että uskoa ja luottoa löytyi myös nykyhetkeen – hyvällä pohjalla oleva elämän nykytilanne takasi hyvän pohjan edetä elämässä, ja useampi haastateltava mainitsi, että suhtautuu nykyisyyteen luottavaisin mielin. Toisaalta optimistinen asenne liittyi myös mahdollisuuksien näkemiseen tulevaisuudessa. Jokainen haastateltava mainitsi, että heiltä löytyy uskoa muutokseen nykytilanteeseen nähden. Neljä viidestä haastateltavasta mainitsi luottavaisuuden työnsaannin osalta olevan suuri. Côté ja Bynner (2008, 258 – 259) tuovat esille, että juuri työnsaanti koetaan ahdistavana pätkä- ja osa-aikatoiden ollessa nuorten aikuisten arkipäivää.

Tutkittavani eivät kuitenkaan tuoneet ilmi tällaista huolta oman työnsaannin suhteen, vaan luottoa omaan työllistymiseen löytyi. Myös koulutuksen osalta kaikki ne haastateltavat, jotka haastatteluhetkellä olivat suorittamassa toisen – tai korkea-asteen tutkintoa, kokivat tutkinnon suorittamisen olevan myönteinen tulevaisuuden muutos omassa elämässä.

”Mä oletan että sitä (työtä) jostain löytyy - - - lähtee sillä asenteella että mulla on hyvät työtodistukset taskussa, mulla on koulutus koht taskussa ja mä oon valmis lähtee vähän minne sattuu.” – Jarno, 25.

”Mut sit mie tossa vähän aikaa sitten sanoin jollekin et mie ootan et sit kun mie käyn yli vuoden tätä kouluu, nii sit miusta taas tuntuu et noni, kyl mie tämän hoidan loppuun asti koska noissa kaikissa aikasemmissa on ollu joku vuosi tai alle vuosi. Et se on tavallaan kipuraja se vuosi et noni, kyl tää menee loppuun viimeinkin.” – Tiina, 21.

Arnettin (2015) muotoutuvan aikuisuuden teoriassa nuoren aikuisen näkemystä omasta tulevaisuudesta luonnehditaan myös epärealistisilla kuvitelmillä ladatuksi. Tämän tutkimuksen haastateltavat suhtautuivat kuitenkin tulevaisuuden näkymiin ja mahdollisuuksiin hyvin realistisesti. Tutkittavat ilmaisivat, että tulevaisuuden haaveet ja tavoitteet on hyvä osata erottaa toisistaan. Yhdelle tutkittavista tulevaisuuden pohtiminen pitkällä aikavälillä aiheutti ahdistusta – konkreettiset, lyhyen aikajänteen suunnitelmat, kuten koulutuksen loppuunsaattaminen tuntui realistiselta mahdollisuudelta. Turhan kaukaiset tulevaisuuden suunnitelmat tuntuivat myös toisenkin haastateltavan ajatusmaailmaan vaikeasti sovitettavilta. Kaiken kaikkiaan yleinen linja tutkittavien osalta oli, ettei omien tulevaisuudennäkymien suhteen liikuttu pää pilvissä.

”mä oon ikuinen optimisti, mut en mä ajattele pitkälle tulevaa - - - se mihin asti mä aattelen tulevaa riippuu ihan kuin konkreettisella tasolla, et jossain vaiheessa se virta siin sitten muuttuu kokoajan imaginäärisemmaks ja muuta.” – Jarno, 25.

Kolme haastateltavista ilmaisivat, että tulevaisuuden näkymät ovat jossain kohtaa muotoutuvan aikuisuuden ikävaihetta olleet hyvinkin synkät. Tällaiseen ajatusmaailmaan tutkittavien kohdalla vaikuttavina tekijöinä ovat olleet muun muassa koulutuksen keskeyttäminen, mielenterveyden ongelmat sekä epävarmuus ihmissuhteissa. Jokaisen kohdalla vaikuttavat tekijät vaihtelivat, mutta yhteisenä tekijänä toimi pirstaleisena ja epävakaina koettu elämäntilanne.

”No sillan sitä varmaan ajatteli ettei sitä oikein oo (tulevaisuutta).” – Tiina, 21.

Optimismi eli kuitenkin aikuisuuden kynnyksellä olevissa tutkittavissani vahvana, ja jokainen koki, että tunnelin päässä on myös valoa vaikeasta elämäntilanteesta huolimatta. Jokainen epävarmasta tulevaisuudennäkymästä puhunut tutkittava toi ilmi, että sosiaaliset tukiverkostot toimivat avaintekijöinä myönteisen tulevaisuudennäkymän rakentamisessa ja ylläpidossa.

6.6 Sosiaalisten tukiverkostojen merkitys muotoutuvassa aikuisuudessa

Arnett (2015) tuo ilmi teoriassaan, että muotoutuvan aikuisuuden ikävaihe korostaa ennen kaikkea yksilöllisyyttä ja oman itsen etsintää. Toisin sanoen individualistinen näkökulma leimaa kehitysvaihetta kautta linjan. Côté ja Bynner (2008) ovat esimerkiksi tuoneet kriittistä näkökantaa teorian suhteen siitä, ettei teoria ota tarpeeksi huomioon sosiaalista kontekstia nuoren aikuisen elämässä. Tässä tutkimuksessa aineistosta nousi selkeästi juuri tähän huomioon liittyvä teema – sosiaaliset tukiverkostot muotoutuvassa aikuisuudessa.

Jokainen haastateltava toi esille sosiaalisten tukiverkostojen tärkeyden omassa elämässään. Kaikki haastateltavat mainitsivat perheen olevan tai olleen jossain vaiheessa merkityksellinen osa muotoutuvaa aikuisuutta. Perheen tuoman tuen tarve ja määrä riippui siitä, kuinka itsenäiseksi nuori aikuinen itsensä ylipäättään koki. Itsenäisyyden suhteen epävarmat haastateltavat mainitsivat vanhempien tuoman tuen useammassa eri kontekstissa, kuin itsensä itsenäisiksi kokevat. Yleisesti ottaen perheen tukea tarvittiin omassa talouden

pidossa, opintoihin liittyvissä valinnoissa sekä yleensä ottaen itsenäisen arjen alkutaipaleella.

"No siis varsinkin äiti on ollut paljon siinä tukena se on semmonen jolle pystyy uskoutumaan, aika paljon pystyy..." – Kati, 23.

"No perhe on ollut siellä tukena. Se on siellä ja pysyy..." – Tiina, 21.

Arnett (2015, 13 – 14) toteaa, että muotoutuvassa aikuisuudessa murretaan vanhempien asettamat rooli-odotukset itsenäisten valintojen tullessa ajankohtaisiksi. Tässä tutkimuksessa kahden tutkittavan osalta kävi ilmi, että suhde omiin vanhempiin muuttui elämänpolun aikana. Vaikka rooli-odotusten ja vanhempien ikeestä vapautuminen nähtiin tutkittavilla kautta linjan tavoiteltavana asiana, nähtiin perhesuhteiden ylläpito ja uudenlainen muotoutuminen myös merkityksellisenä.

"Täällä lukee et se on etäinen niin sitten kun poikaystävä tuli kuvioihin niin yhtäkkiä sitten vähän lähentyikin perheen kanssa eli tota...oli ollut aika paljon vanhempien kanssa kaikkee riitoja ja tällasta ja konfliktihommia...jotenkin ne sitten...en tiiä mikä siinä on kun yhtäkkiä kun poikaystävä tulee kuvioihin niin se yhtäkkiä alkaa pehmittämäänkin niitä niinku..." – Riina, 26.

"...ja suhde vanhempiinkin, et kun on oppinut että mikä on tavallaan kenenkin rooli siellä perheessä...et osaa kattoo sen mukaan ja ymmärtää vanhempiaankin paremmin tällä iällä..." – Kati, 23.

Muotoutuvan aikuisuuden keskeisiksi sosiaalisen tukiverkoston osiksi nousivat myös parisuhde sekä vertaissuhteet. Kaikki haastateltavat, jotka elivät parisuhteessa, mainitsivat oman tasavertaisen kumppanin olevan tärkeä osa oman elämän tukiverkostoa. Kumppanin tukeen turvauduttiin aina ensisijaisesti oman elämän valintojen ja päätösten edessä. Vertaistukiverkostoksi haastatelta-

vat kokivat ne ystävät, jotka olivat valikoituneet omaan elämään jonkin yhteisen tekijän, kuten harrastusten tai opintojen kautta. Vertaissuhteet tarjosivat usealle haastateltavalle mahdollisuuden omien valintojen ja päätösten reflektointiin ja arviointiin.

*”Yks fuksikaveri vaihto hyvinkin äkkiä ammattikorkean puolelle ja sen kans kun jutte-
lin...se oli aika saman henkinen kaveri kun miekin ja se totes et ois sinunkii kannattanu
vaan vaihtaa samaan aikaan, se oli oikeen tyytyväinen - - - itte vaihoin sit kahen vuoden
päästä.”* – Timo, 27.

*”No en mä ennen ajatellu niin paljon tommosia että mitä mä syön, sitten siihenkin vai-
kutti omalta osaltaan se että mulla oli näitä kasvisyöjäkavereita tuolla koulussa.”*
– Kati, 23.

Sosiaalisten tukiverkostojen rakentaminen muotoutuvassa aikuisuudessa on merkityksellistä myös koulutus- ja työuran kannalta. Tukiverkostojen rakentaminen ja verkostoituminen työelämässä aikuisuuden alkutaipaleilla koettiin merkitykselliseksi. Tähän liittyy olennaisesti myös Arnettin (2000, 473) näkemys aikuisuuden identiteetin rakennusprosessista, jossa muun muassa uravallinta nousee tärkeäksi osaksi oman identiteetin rakennusta. Mielekäs työ- tai koulupaikka koettiin oman itsen määrittämisen kannalta olennaiseksi, mutta myös työ- tai koulupaikan tarjoaman sosiaalista tuen ja kannustuksen merkitystä tuotiin haastatteluissa esille.

Kolme haastateltavista toi esille myös lähipiirin ulkopuoliset tukitoimet osana elämänpolkua. Haastateltavat mainitsivat muun muassa opinto-ohjaajan ja psykologin toimineen osana tukiverkosta, joko vain muutaman kohtaamisen tai pidemmän ja säännöllisemmän ajanjakson ajan. Ulkopuolisen tukiverkoston tarve korostui etenkin silloin, kun elämönhallinnassa ja -valinnoissa koettiin epävarmuutta.

" Kyllän se ulkopuolisella avulla ja muiden ihmisten tuella on ihmisellä tosi suuri merkitys ja se on tosi hyvä että pystyy niinku myöntämään itelle sen että kaikkea ei tartte yksinään jaksaa ja pärjätä." - Tiina, 21.

Yleisesti ottaen muotoutuvan aikuisuuden sosiaalisten tukiverkoston osalta olennaista oli, että tukiverkostot ovat lähellä ja saatavilla tarpeen tullen. Vaikka Arnett (2015, 10) korostaa muotoutuvan aikuisuuden olevan muutosten aikaa, tämän tutkimuksen nuoret aikuiset etsivät kaikki ennen kaikkea pysyvyyttä sosiaalisten tukiverkoston osalta, joko vertais- tai parisuhteesta. Sosiaalisten tukiverkoston merkitys tässä elämänvaiheessa on eittämättä hyvin olennainen – niiden kautta suodattuu se, millaisessa valossa nuori aikuinen ylipäätään kokee muotoutuvan aikuisuuden elämänvaiheen (Barker, Galambos & Krahn 2006, 361 – 362).

7 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa pyrin etsimään vastauksia kahteen tutkimusongelmaan. Ensimmäkin halusin lähestyä Arnettin (2000, 2015) muotoutuvan aikuisuuden teoriaa yksilöllisten näkökulmien valosta, ja tutkia, kuinka muotoutuva aikuisuus näyttäytyy viiden tutkittavani elämänpolulla. Nuori aikuinen on tämän tutkimuksen valossa siinä elämäntilanteessa, että hänen on keskityttävä elämän eri osa-alueilla omaan itseensä, jotta identiteetin etsintäprosessi johtaisi koetusta välitilasta kohti aikuisuutta.

Muotoutuvan aikuisuuden teorian osalta puhutaan pitkittyneestä nuoruuden ja aikuisuuden välisestä tilasta (Arnett 2000, 2015). Yhtenä näkökulmana voidaan kuitenkin pohtia, puhuisivatko nuoret aikuiset laajassa mittakaavassa itse elämäntilastaan nuoruuden pitkittämisenä? Tämän tutkimuksen aineiston valossa välitilan kokeminen on todellinen ilmiö, niin hyvässä kuin pahassakin. Yhteiskunnallisessa kontekstissa on mielenkiintoista pohtia, miten julkisessa keskustelussa nuoruuden ja aikuisuuden välimaastoa käsitellään. Yksi keskeinen keskustelun nyanssien määrittäjä lienee yhteiskuntamme taloudellinen laskusuhdanne – työvoimaa tarvittaisiin, mutta tulevan työvoiman polku uraputkeen ei ole enää niin yksioikoinen kuin ennen. Muun muassa koulutuksen ja työelämän välistä etsikkoaika pyritään lyhentämään radikaaleillakin toimenpiteillä, kuten viime vuosien koulutuspoliittiset päätökset ovat osoittaneet. Välitilassa elävät nuoret aikuiset kuitenkin tuskin näkevät itseään yhteiskunnan taloudellisina rasitteina, vaan elämän muokkaaminen pyörii oman itsen ympärillä, kuten Arnett (2015, 14) tuo myös ilmi.

Toisaalta, vaikka individualistinen näkökanta leimaa nuoren aikuisen elämää myös Arnettin (2015, 13 – 14) muotoutuvan aikuisuuden teoriassa, aineiston kautta nousi kuudes tutkittavia yhdistävä tema; sosiaaliset tukiverkostot muotoutuvassa aikuisuudessa. Oman elämänpolun varrella etenkin merkityksellisissä taitekohdissa, kuten esimerkiksi muutaman haastateltavien kohdalla paikkakunnan muutoksessa tai opintojen

keskeyttämisen suhteen tukiverkosto ja läheisen ihmisen mielipide koettiin ensisijaisen tärkeäksi. Sosiaaliset suhteet saattoivat myös elämänpolun varrella muuttua – esimerkiksi suhde vanhempiin oli kahden haastateltavan kohdalla muuttunut tasa-arvoisemmaksi ja ymmärtäväisemmäksi. Ylipäätään voidaan tulkita, että sosiaalisten tukiverkostojen merkityksen tunnustaminen ja niiden muutokset kielivät aikuistumisen saavuttamisesta (Ahonen ym. 2006, 166, 204). Tämä aineistosta esiin nostettu teema tuo toisaalta myös näkökulmaa Arnettin (2015) muotoutuvan aikuisuuden yksilöllisyyttä korostavaan teoriaan – nyky-yhteiskunnassa vaaditaan sosiaalisten käytänteiden hallintaa kaikissa ihmisen kehitysvaiheissa, joten sen merkitys myös nuoren aikuisen elämässä on eittämättä suuri (Ahonen ym. 2006, 11).

Tässä tutkimuksessa kuuluu vain viiden haastateltavan ääni, joten tutkimustulosteni tarkastelussa tulee käyttää kriittisyyttä. Tutkimukseni tulosten osalta kaiken kaikkiaan luotettavuutta olisi ehdottomasti parantanut laajempi otos. Toisekseen tutkimukseni luotettavuutta olisi varmasti parantanut se, mikäli olisin tutkijana kokeneempi. Muotoutuvan aikuisuuden teorian tutkimus ja soveltuvuus on keskittynyt tarkastelemaan länsimaisten hyvinvointivaltioiden nuoria aikuisia (ks. s. 18 – 19). Myös tässä tutkimuksessa kaikki haastateltavat edustivat juuri ”hyvinvointivaltion kasvatteja”, joten kulttuurillisten erojen huomioiminen otosta haarukoidessa olisi ehdottomasti tuonut lisäarvoa tutkimukselleni. Tämän seikan suhteen minun oli kuitenkin tutkijana osattava rajata tutkimustani jo ajallisten resurssien puitteissa.

Vaikka muotoutuvan aikuisuuden osalta käydään kehityspsykologian piirissä keskustelua siitä, onko tämä ylipäätään laskettavissa omaksi kehitysvaiheekseen (ks. s. 17), sitä tosiasiaa ei voida kiistää, etteikö nuoruuden ja aikuisuuden välinen aika olisi yhteiskunnassamme muuttunut. (Siltala 2013, 176). Arnett (2000, 2015) korostaa ajanjakson olevan mahdollisuuksien täyteistä, mutta tämä aineisto tuki sitä kriittistä näkökulmaa, joka osoittaa ikäkauden sisältävän myös varjopuolensa ja haasteensa. Tässä tutkimuksessa esiin nousivat huoli ja ahdistus elämän eri osa-alueiden epävarmuudesta muotoutuvan aikuisuuden aikana. Myös

mielenterveyden ongelmat nousivat osan kohdalla ilmi tässä myllerrysten täyteisessä elämänvaiheessa.

Ylipäättään nuorten aikuisten elämismaailmaan kuuluu huomattavia yhteiskunnallisia haasteita, jotka tulisi ottaa huomioon elämänvaihetta tarkasteltaessa. Mielenterveyden ongelmat sekä syrjäytymisen vaara ovat varteenotettavia riskitekijöitä nuorten aikuisten elämässä. Muun muassa Kinnunen (2011) on tutkinut väitöskirjassaan varhaisaikuisten mielenterveyttä ja siihen yhteydessä olevia ennakoivia tekijöitä. Hänen tutkimuksensa mukaan valtaosa nuorista aikuisista voi hyvin – kuitenkin ongelmat mielenterveydessä uhkaavat monen nuoren aikuisen elämää ja vaikeuttaa siirtymistä aikuisuuteen. Tutkimuksen otoksesta peräti 44.7 % ilmoitti kärsivänsä mielenterveyden ongelmista. (Kinnunen 2011, 108 – 109.) Tutkimuksessaan Kinnunen (2011, 109) korosti sosiaalisten tukiverkojen, kuten perheen merkitystä mielenterveyden ylläpidossa. Tämä tukee myös tutkimukseni tuloksia sosiaalisten tukiverkojen merkittävydestä muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheessa suojaavana tekijänä.

Käsitteenä syrjäytyminen taas on erittäin monella tapaa ymmärrettävissä, ja sen tutkimuskin on siten monisyistä. Esimerkiksi Myllyniemi (2006, 35) toteaaakin, ettei syrjäytyminen määritelmänä ole yksiselitteinen: määrittely-yritykset kompastuvat helposti syiden ja seurausten sekaisin menemiseen. Tämän tutkimuksen osalta syrjäytyminen tai pelko siitä ei noussut ilmi kenenkään haastateltavan nuoren aikuisen elämänpolulla, mikä oli sinänsä yllättävää – onhan yhteiskunnallinen keskustelu aiheesta juuri nuorten ja nuorten aikuisten syrjäytymisestä ajankohtaista. Ilmiön esiinnostaminen on kuitenkin tärkeää ja perusteltua kehitysvaihetta tarkasteltaessa. Syrjäytymis-käsitteen ympärille rakennetun tutkimustiedon anti selittää syrjäytymisen ongelmaa nimittäin varsin kapeakatseisesti, sillä todennäköisimmin koko maan kattaviin massakyselyihin vastaavat aktiiviset nuoret, ja itse syrjäytyneiden näkemys jää pimentoon. (Cederlöf ym. 2009, 52.) Tutkimustieto myös osoittaa, että juuri muotoutuvan aikuisuuden

ikävaiheeseen kuuluu paljon sellaisia riskitekijöitä, jotka voivat altistaa yksilön syrjäytymiselle (Nelson 2005, 246 - 247.)

Vaikka muotoutuvan aikuisuuden aika tuo mukanaan haasteita, tämän tutkimuksen valossa optimistisuus tulevaa kohtaan oli vallitseva mielipide. Tutkimuksen tulokset etenkin optimistisuudesta oman työllistymisen suhteen ovat mielenkiintoisia – valtaosa haastateltavista mainitsi, että he luottavat omaan työllistymiseensä tulevaisuudessa. Verrattuna vallitsevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun nuorten vaikeasta työllistymisestä ja epävarmuuden ajasta työrintamalla tämä tulos on ristiriidassa. Siltala (2013, 24) tuo ilmi mielenkiintoisen näkemyksen siitä, että nuoriso-ongelmat ovat lähinnä aikuisten määrittelemiä, heijastuksia aikuisten yhteiskunnan kriiseistä. Peilataanko tässäkin siis nuorten aikuisten elämää aikuisten yhteiskuntapoliittisen julkisen puheen perusteella ilman, että kuullaan nuoren aikuisen subjektiivista kokemusta? Tämän tutkimuksen aineisto on tällaisten johtopäätelmien tekoon liian suppea, mutta tulokset herättelevät pohtimaan mielenkiintoisia näkemyksiä muotoutuvan aikuisuuden tiimoilta.

Ohjausalan tulevana asiantuntijana näen, että tämän tutkimuksen tarkoituksena on ennen kaikkea tarjota näkökulmaa siitä, millaisten teemojen äärellä ohjaustyö toimii muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheessa. Tutkimusaiheena muotoutuva aikuisuus ohjausalan näkökulmasta on perusteltua. Kuten tässä tutkimuksessa on noussut teorian ja aineiston kautta esille, on muotoutuvan aikuisuuden ikävaihe täynnä muutoksia, valintoja ja epävarmuuden sietoa. Näiden teemojen kanssa työskentely kuuluu keskeisesti myös ohjaustoimintaan. Nyky-päivän yhteiskuntamme rakenne vaatii ohjaukselta joustavuutta ottaa huomioon yksilön asema nopeiden muutosten ja ennalta-arvaamattomuuden yhteiskunnassa: ohjauksen tulisi auttaa yksilöitä rakentamaan uraa elinikäisen ohjauksen periaatteella (Del Corso & Rehfuß 2011, 338; Savickas ym. 2009, 240).

European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN) tuo näkyväksi elinikäisen ohjauksen tarpeellisuutta – muutosvoimainen yhteiskuntamme ei voi taata tasaista ja ennalta-arvattavaa elämää esimerkiksi työelämässä, vaan

urahallinnan takaamiseksi elinikäinen ohjaus on yhä tärkeämpää kaikissa elämänvaiheissa (ELGPN 2012, 7). Siltala (2013, 177) kirjoittaa, että nuorten aikuisten elämässä varauksellisuus tulospaineisen täyteistä työelämää kohtaan on yksi syy joka houkuttelee nuoruuden ja aikuisuuden välisen ajanjakson pitkittämistä. Muotoutuvan aikuisuuden elämänvaiheessa koulutuksen ja työelämän välinen murros onkin haasteellinen. Työuran aloittaminen alkaa monella erittäin epävarmoissa merkeissä, ja nuoret aikuiset työllistetään eittämättä epäedullisin ehdoin. (Siltala 2013, 187 – 188.)

Kaiken kaikkiaan epävarmuus kuormittaa nuoria aikuisia; Siltala (2013, 188) toteaaakin, että *”stressiä tuottaa se, ettei elämää voi enää turvata työsuorituksilla, vaan hallitsemattomien voimien armoille jääminen näyttää uhkaavan omista toimista riippumatta.”* Tämänkin tutkimuksen aineistosta koulutukseen ja uravalintoihin liittyvät pohdinnat ja huolet nousivat vahvasti esille kuinkin muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteen osalta. Tutkimukset osoittavat, että huoli nuorten aikuisten pärjäämisestä tässä elämänvaiheessa on todellista, ja varmasti myös ohjaustarpeet elämänvaiheen suurien muutosten kohdalla ovat hyvin perusteltuja.

Ohjausalan ammattikäytännön ja tutkimuksen suhteen tämän tutkimuksen tärkein anti onkin tarjota näkökulmaa siitä, millaisessa maailmassa suomalainen nuori aikuinen elää. Varsinaiselle ammattikäytännön rakentamiselle tutkimukseni tulokset eivät ole valideja pienen otoksen tähden, joten jatkotutkimuksen kannalta tulisi pyrkiä laajempaan otokseen. Jatkotutkimushaasteena muotoutuvan aikuisuuden näkökulmaa voisi linkittää vahvemmin ohjauksen alaan. Nuorten aikuisten ohjaus on huomioitu laajasti myös yhteiskunnallisen keskustelun ja tukitoimien saralla. Tästä on osoituksen muun muassa valtakunnallinen Ohjaamo-hanke, jonka tarkoituksena on tarjota moniammatillista asiantuntijuutta ja tukea alle 30- vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten yhteiskuntaan kiinnittymiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2016.) Olisi tärkeää, että näillä yhteiskunnallisilla tukitoimilla todella voitaisiin vastata nuorten aikuisten koettuihin kipupisteisiin aikuistumisen kynnyksellä,

ja tämän tähden on merkityksellistä, että nuorten aikuisten kokemukset tulevat kuuliksi tutkimuksen tasolla.

LÄHTEET

- Aapola, S. & Ketokivi, K. 2013. Johdanto: Aikuistumisen ehdot 2000-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa Aapola S. & Ketokivi K. (toim.) 2013. Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. Helsinki. 7 – 32
- Ahonen, S., Saari, S., Syrjälä, L. & Syrjäläinen, E. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Ahonen T., Lyytinen H., Lyytinen P., Nurmi J-E., Pulkkinen L. & Ruoppila I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Riika: Vastapaino.
- Allen C. 2006. Narrative research. Nurse Researcher, Vol.3(3), s.4-6.
- Arnett, J. J. 2000. Emerging adulthood. American Psychologist 55(5), 469-480.
- Arnett, J. J. 2001. Conceptions of the transition to adulthood: Perspectives from adolescence through midlife. Journal of Adult Development 8(2), 133-143.
- Arnett, J. J. 2004. Jeffrey Jensen Arnett, Ph. D. About Jeffrey Jensen Arnett. <http://www.jeffreyarnett.com/about.htm>. (Luettu 27.5.2015)
- Arnett J. J. 2006. Emerging adulthood in Europe: A response to Bynner. Journal of Youth Studies 9 (1), 111-123.
- Arnett J. J. 2007. Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? Child Development Perspectives 1(2), 68-73.
- Arnett J. J. 2015. Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Arnett J. J. & Sussman T. 2014. Emerging Adulthood: Developmental Period Facilitative of the Addictions. Evaluation & the Health Professions 37 (2), 147-155
- Arundel, R. & Ronald, R. 2015. Parental co-residence, shared living and emerging adulthood in Europe: Semi-dependent housing across welfare regime and housing system contexts. Journal of Youth Studies 19 (7), 885 – 905.
- Astone N. M. & Hogan D. P. 1986. The Transition to Adulthood. Annual Review of Sociology 12, 109 – 130.

- Badger S., Nelson L. J. & Wu B. 2004. The influence of culture in emerging adulthood: Perspectives of Chinese college students. *International Journal of Behavioral Development* 28 (1), 26.
- Badger, S., MacNamara Barry C. & Nelson L. J. 2006. Perceptions of the transition to adulthood among Chinese and American emerging adults. *International Journal of Behavioral Development* 30(1), 84-93.
- Barker E., Galambos N., & Krahn H. 2006. Depression, self-esteem, and anger in emerging adulthood: Seven-year trajectories. *Developmental Psychology* 42 (2), 350-365.
- Bejcek J., Macek P. & Vanickova J. 2007. Contemporary Czech emerging adults: Generation growing up in the period of social changes. *Journal of Adolescent Research* 22 (5), 444-475.
- Buhl H. M. M. 2007. Emerging adulthood in Europe: Common traits and variability across five European countries. *Journal of Adolescent Research* 22(5), 439-443.
- Cederlöf P., Gratschel A., Kestilä L., Kiilakoski T., Kuure T., Myllyniemi S., Määttä M., Paakkunainen K., Paju P., Suurpää L. (toim.) & Vehkalahti K. 2009. Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 27. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/syrjaytymistieto.pdf>. (Luettu 8.6.2015.)
- Chou, S. P., Grant, B. F., Dawson D. A., Stinson F. S., Saha T. & Pickering R. P. 2005. Twelve-month prevalence and changes in driving after drinking: United states, 1991-1992 and 2001-2002. *Drug and Alcohol Dependence* 80(2), 223-230.
- Cote, J. & Bynner, J. M. 2008. Changes in the transition to adulthood in the UK and Canada: The role of structure and agency in emerging adulthood. *Journal of Youth Studies* 11(3), 251-268.
- Del Corso J. & Rehfuss M. C. 2011. The role of narrative in career construction theory. *Journal of Vocational Behavior* 79(2), 334-339.
- Domagala - Krecioch A. & Majerek B. 2013. The issue of loneliness in the period of "emerging adulthood". *European Scientific Journal* 2 (8), 534
- ELPGN. 2012. Lifelong Guidance Policy Development: A European Resource Kit.

- Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: PS-kustannus. 185 – 206.
- Fussell E. & Furstenberg F. F. 2005. The Transition to Adulthood During the Twentieth Century. Teoksessa Furstenberg F. F., Rumbaut R. G. & Settersten R. A. 2005. On the frontier of adulthood: Theory, research, and public policy. Chicago: University of Chicago Press. 29 – 75
- Furstenberg F. F, Rumbaut R. G., Settersten R. A. 2005. On the Frontier of Adulthood. Emerging Themes and New Directions. Teoksessa Furstenberg F. F., Rumbaut R. G. & Settersten R. A. 2005. On the frontier of adulthood: Theory, research, and public policy. Chicago: University of Chicago Press. 3 - 28
- Heikkinen, H. L. T. 2015. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2015 (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS- kustannus: Jyväskylä. 116 – 132.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus.
- Hänninen, V. 2010. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 160 - 178
- Hyvärinen, M. & Löyttyniemi, V. 2005. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Ruusuvoori, J. & Tiittula, L. 2005 (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino: Jyväskylä. 189 – 241.
- Juvonen, T. 2014. Fragile Agencies in the Making. *Young*, 22 (3), 253-269.
- Kinnunen, P. 2011. Nuoruudesta kohti aikuisuutta. Varhaisaikuisuuden mielen-terveys ja siihen yhteydessä olevat ennakoivat tekijät. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja.
- Kouvo, A., Stenström, M – L., Virolainen, M. & Vuorinen-Lampila, P. 2011. Opintopoluilla opintourille. Katsaus tutkimukseen. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusluentoja 42. <https://kti.jyu.fi/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2011/g042>, (Luettu 23.3.2016.)

- Mayses O. & Scharf M. 2003. What does it mean to be an adult? the Israeli experience. *New Directions for Child and Adolescent Development* 100, s. 5-20.
- Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: International Methelp Ky.
- Moilanen, P. & Rähkä, P. 2015. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: PS-kustannus. 52 - 73.
- Myllyniemi, S. 2006. Nuorisobarometri 2006. Teoksessa Wilska, T-A. (toim.) 2006. Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 67, Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 34. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusseura.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri_2006.pdf. (Luettu 15.6.2015.)
- Nelson L. 2005. Distinguishing Features of Emerging Adulthood: The Role of Self- Classification as an Adult. *Journal of adolescent research* 20 (2), 242 - 262.
- Niikko, A. 2003. Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Kasvatustieteellisen tiedekunnan tutkimuksia 85. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Padilla-Walker L. M., Barry C. M., Carroll J. S., Madsen S. D. & Nelson L. J. 2008. Looking on the bright side: The role of identity status and gender on positive orientations during emerging adulthood. *Journal of Adolescence* 31 (4), 451-467.
- Peura-Kapanen L. 2013. Nuoren Itsenäistyminen edellyttää talousosaamista. *Hyvinvointikatsaus* 4/2013 (Julkaistu 26.2.2014)
http://tilastokeskus.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka_2013_04.html(Luettu 27.5.2015)
- Ravert R. 2009. "You're only young once" things college students report doing now before it is too late. *Journal Of Adolescent Research* 24 (3), 376-396.
- Russell G. & Topham P. 2012. The impact of social anxiety on student learning and well-being in higher education. *Journal of Mental Health* 21 (4), 375-385.

- Salonen, R. 2013. Milloin omaan kotiin? Aikuistumisen vastuu Suomessa ja Espanjassa. Teoksessa Aapola S. & Ketokivi K. (toim.) 2013. Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. Helsinki. 66 – 99.
- Salmela-Arola, K. 2008. Motivaatio ja hyvinvointi elämän siirtymissä. *Psykologia* 5/2008. 374 – 379.
https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/psykologia/henkilokunta/henkilokunta_vanha/salmela_aro/motivaatio_ja_hyvinvointi, (luettu 23.3.2016.)
- Savickas, M. L., Nota, L., Rossier, J., Dauwalder, J. -. P., Duarte, M. E., Guichard, J., Soresi, S., Esbroeck, R. V. & Van Vianen, A. E. M. 2009. Life designing: A paradigm for career construction in the 21st century. *Journal of Vocational Behavior* 75 (3), 239 - 250.
- Siltala, J. 2004. Työelämän huonontumisen lyhyt historia. Helsinki: Otava.
- Siltala, J. 2013. Nuoriso - mainettaan parempi? Nykynuorten sopeutumiskäsitteet historiassa. Helsinki: WSOY.
- Suomen virallinen tilasto, 2014. Siviilisäädyn muutokset 2013. Tilastokeskus.
http://tilastokeskus.fi/til/ssaaty/2013/ssaaty_2013_2014-04-17_fi.pdf, (luettu 23.3.2016.)
- Suomen virallinen tilasto, 2016. Siviilisäädyn muutokset 2015. Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/til/ssaaty/2015/ssaaty_2015_2016-04-21_fi.pdf, (luettu 8.10.2016.)
- Syrjälä, L. 2015. Elämäkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS- kustannus. 257 – 270.
- Taylor S. 2002. Cause I want to do something with myself: Vulnerable emerging adults navigate transitions to school and work. *Dissertation Abstracts International, A: The Humanities and Social Sciences* 69 (03).
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Työ- ja elinkeinoministeriö, 2016. Ministeri Lindström: Ohjaamo tukee ja palvelee nuoria. Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 25.1.2016.
http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-lindstrom-ohjaamo-tukee-ja-palvelee-nuoria, (luettu 9.10.2016.)

LIITTEET

Liite 1. Suostumuslomake

Tutkijan yhteystiedot:

Minna Laitinen

puh. 045-6385471

@: minna_90.laitinen@hotmail.com

SUOSTUMUSLOMAKE

Haastateltava:

Olen tietoinen siitä, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin keskeyttää osallistumisen milloin tahansa ilman, että se vaikuttaa mitenkään kohteluuni nyt tai vastaisuudessa.

Allekirjoituksellani annan suostumukseni haastattelussa kertomienei tietojen käyttämiseen niin, että yksittäiset tarinat, ihmiset, perheet, ym. eivät ole ulkopuolisten tunnistettavissa.

Paikka ja päiväys _____

Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

Annan suostumukseni myös ottaa minuun uudelleen yhteyttä, jos haastattelijalla on lisäkysymyksiä.

Kyllä ____

Ei _____

Puhelinnumero _____

Sähköpostiosoite: _____

Annan suostumukseni myös säilyttää haastattelumateriaalin lukkojen/salasanan takana nauhalta tekstiksi purettuna kaikki tunnistettavat henkilötiedot poistaen mahdollista myöhempää käyttöä varten. Tällainen käyttötarkoitus voisi olla laajemman tutkimuksen tekeminen aiheesta.

Kyllä ____

Ei _____

Haastattelija:

Sitoudun pitämään salassa haastattelussa ilmenevät asiat, ja säilyttämään haastattelumateriaalia luottamuksellisesti sekä suojelemaan tutkittavan anonymiteettiä tutkimusta tehdessäni.

Paikka ja päiväys _____

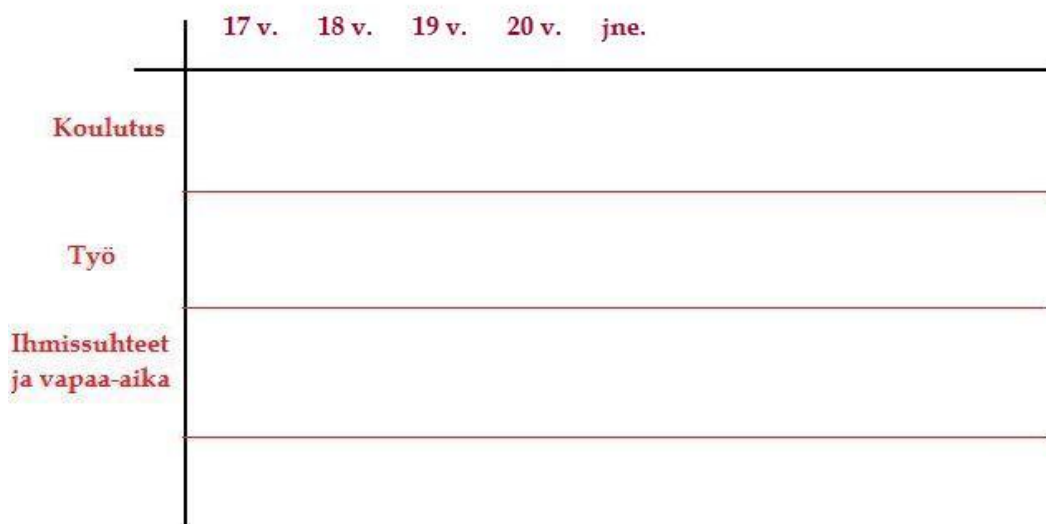
Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

Liite 2. Narratiivisen teemahaastattelun runko

1. Osio: elämänpolku

Tarkoituksena on, että haastateltava koostaa elämänpolun joka alkaa nuoren aikuisuuden kynnykseltä (17-18 v.). Kerrostan elämänpolun kolmeen eri osa-alueeseen: koulutukseen, työhön ja ihmissuhteisiin & vapaa-aikaan – tämän luokittelun tarkoituksena on helpottaa oman elämän jäsentämistä haastateltavan osalta. Elämänpolun tekemisen ideana on saada tietoa siitä, kuinka muotoutuva aikuisuus näyttäytyy haastateltavan elämässä tai vaihtoehtoisesti näkykö ollenkaan. Ohessa demonstraatio elämänpolku-mallin pohjasta, jonka mukaisesti haastateltavat alkoivat rakentaa omaa elämänpolkuaan, ja joka selvittää konkreettisesti käyttämäni haastattelumenetelmää. Mallissa haastateltavien ikä kulkee vaakatasossa 17. ikävuodesta aina haastateltavan sen hetkiin asti. Pystysarakkeet jakavat elämänpolun kolmeen edellä mainittuun osa-alueeseen.

Haastateltava kertoo elämänsä tapahtumista näiden osa-alueiden tiimoilta liittäen ne visuaalisesti lyhyesti kirjoittamalla oikeaan kohtaan omaa elämänpol-

kuaan. Haastattelija esittää tässä haastattelun osiossa tarpeen mukaan tarkentavia kysymyksiä elämänpolkuun liittyen.

2. Osio: teemahaastattelu

Ensimmäisen osion jälkeen tarkastellaan elämänpolkua. Tässä elämänpolkua tarkastellaan muotoutuvan aikuisuuden kautta rakentuneiden teemojen kautta. Arnettin (2015, 9) tutkimusten mukaan muotoutuvasta aikuisuudesta voidaan löytää seuraavat tunnuspiirteet (1 – 5). Näiden tunnuspiirteiden pohjalta kävin haastateltavan kanssa läpi elämänpolkua tukikysymysten avulla. Tukikysymykset ovat mahdollisimman arkikielisiä.

1. Oman identiteetin tutkinta ja kokeilut

- Onko elämänasenteesi muuttunut, kun pohdit elämääsi näin aikuisuuden kynnyksellä? Esim. ”Millainen asenteesi oli esim. x-kohdassa elämänpolkua, entä nyt? Mikä on muuttunut?”
- ”Oman jutun etsintä”: oletko etsinyt/löytänyt sellaista jollakin elämän osa-alueella?
- Onko elämääsi kuulunut kokeiluja eri asioiden suhteen? Konkreettisina esimerkkeinä harrastuksia, opintoihin/työhön liittyviä oman alan etsintöjä tms,
- onko ollut monia harrastuksia, tyylejä, kaveripiirejä, koulutuksia ennen kuin oma elämisen tapa on vakiintunut? Entä arvot ja asenteet? Onko etsinnät joltain elämänalueelta ohi, jatkuuko toisella?

2. Epävakaisuus elämän eri osa-alueilla

- Tunnetko itsesi epävarmaksi jollakin elämän osa-alueella? Entä millä koet olevasi vahvimmillasi, mikä tuntuu omimmalta?
- Riskikäyttäytyminen: eli onko sinulla riippuvuuksia, impulsiivista käytöstä? Aiheuttaako jotkut tilanteet voimakkaita tunnetiloja/tunnetta siitä, että tilanne karkaa käsistä?

3. Keskittyminen itseen itsenäisen elämän kynnyksellä

- Koetko olevasi itsenäinen, omista asioista päättävä ja vastuuntuntoinen aikuinen? Onko näin eri elämän osa-alueilla, onko jollain muutos itsenäistymiseen tapahtunut nopeammin kuin muualla? Kaipaatko apua tai tukea esim. taloudellisesti, henkisesti, arjessa, päätösten teossa?
- Millaisia itsenäisiä valintoja elämääsi on kuulunut? (jos ei ole tullut vielä ilmi elämänpolulla) Miltä itsenäisten valintojen teko on tuntunut?
- Millaisia ajatuksia sinulla on liittyen omaan itseesi tässä elämänvaiheessa?
- Missä kaipaat muutosta, missä koet olevasi onnistunut ja vahvoilla? Miten näet muutoksia omassa aikuistumisessasi elämänpolkua tarkastellessasi?

4. Tunne välitilassa elämisestä

- Koetko olevasi nuori? Missä asioissa?
- Koetko olevasi aikuinen? Missä asioissa?

5. Mahdollisuuksien näkeminen ja optimismi

- Millaisena näet tulevaisuuden?
- Mitä mahdollisuuksia, hyviä juttuja koet/toivot tulevaisuuden sisältävän?
Voit miettiä joko lähitulevaisuutta tai pidemmälläkin aikavälillä.